

DE OORLOG, 1 december 1914
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27895.]

[Dinsdag 1 December 1914]

Inhoudsopgave 1 december 1914

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27895.]	1
DE OORLOG	2
Op het Westelijk oorlogstooneel.	2
Officieele Duitsche berichten.	2
In België en Frankrijk.	2
Een wanhopige poging.	3
Nieuwe gevechten.	3
De liederen van René de Clercq in de loopgraven.	3
In Gent.	4
Uit de loopgraven en van elders.	4
Koning George naar het hoofdkwartier.	5
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	5
Officieele Duitsche berichten.	5
Op het Zuidelijke oorlogstooneel.	5
Officieele mededeeling.	5
In Servië.	5
Oostenrijksch legerbericht.	6
Op Zee.	6
De "Nestor".	6
De Britsche en Duitsche handelsvloten.	6
BELGIË.	6
De gouverneur van Brussel.	6
ENGELAND.	6
Het gevangenenkamp te Newbury.	6
DUITSCHLAND.	6
Een onderscheiding voor generaal Mackensen.	6
Uit- en doorvoer verboden.	7
Eere-doctoraten.	7
OOSTENRIJK.	7
Het Hongaarsche leger.	7
TURKIJE.	7
Gevecht met derwisjen.	7
VEREENIGDE STATEN.	7
Een Amerikaansch oordeel.	7
Posterijen en telegrafie.	8
De suiker en de oorlog.	8
Nederland en de Oorlog.	10
Het Rijk en de koers der vreemde geldmiddelen.	10
De reis naar Brussel.	10
Na het goud het zilver.	10
Verdacht van spionage?	10
RECHTZAKEN.	10
Vallen uit het beslag de goederen die de grenzen passeeren?	10
Verboden uitvoer.	11
Gemeentelijke aankoop van aardappelen.	12
Amsterdam en de Oorlog.	12
Belgische vluchtelingen.	12
Belgische vluchtelingen.	12
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27895. Editie van 4 uur.]	12
DE OORLOG	12
De algemeene toestand.	12
Op het Westelijk oorlogstooneel.	14
Fransch communiqué.	14
Koning George in Noord-Frankrijk.	14
De operatiën van 21 tot 27 Nov.	14
Engelsche mededeelingen.	14
De steden en dorpen in de gevechtlijn.	14
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	15
Russische berichten.	15
De toestand in het oosten.	15

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

DUITSCHLAND.	15
De veroordeeling van de Duitsche doktoren.	15
Een bezoek bij den Kroonprins.	16
ENGELAND.	17
Goed en slecht nieuws.	17
In Somaliland.	19
Voetbal en oorlog.	19
De toestand in Indië.	19
FRANKRIJK.	20
Een voorstel van de C. G. T.	20
De strijd tegen het alcoholisme.	21
BELGIË.	21
Belgische berichten.	21
Uit België.	21
HONGARIJE.	22
Hongaarsch moratorium.	22
SERVIË.	22
Nieuwe legercommandant.	22
RUSLAND.	22
Tegenspraak.	22
JAPAN.	22
ZUID-AFRIKA.	23
De burgeroorlog.	23
Albanië.	23
Indië en de oorlog.	23
Kleeding voor de noodlijdende Belgen.	23
Werkzaamheden gestaakt.	23
Aan den Grooten Boom.	23
Een niet onvermakelijk kaatsspel.	23
Van Dag tot Dag.	24
De Fransche soldaten van 1914.	24
Graan- en Broodprijzen.	26
Nederland en de oorlog.	27
Leeningswet.	27
Lijnzaadolie.	27
Het interneeringsdepôt Amersfoort.	27
Union des Associations Internationales.	28
Het vluchtelingenkamp te Bergen op Zoom.	28
Radio-telegrafische seinen.	30
Belgische school te 's-Gravenhage.	30
Laatste Berichten.	30
DUITSCHLAND.	30
De keizer op het oostelijk oorlogsterrein.	30
Von Moltke hersteld.	30
De broodprijzen te Berlijn.	30
De Rijksdag.	30
TURKIJE.	30
Turkije en Griekenland.	30
Op het Westelijk oorlogstooneel.	31
Generaal French' rapport.	31
het gevecht om Calais.	31
Heropening der Amsterdamsche Effectenbeurs.	32

5

EDITIE VAN 2 UUR. OCHTENBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit twee bladen.

DE OORLOG

10

In Servië. — De "Nestor". — In de loopgraven en elders. — Het gevangenenkamp te Newbury.

Op het Westelijk oorlogstooneel.

Officieele Deutsche berichten.

15

BERLIJN, 30 Nov. (W. B.) Officieel wordt uit het groote hoofdkwartier gemeld: Van het westelijk oorlogsterrein is niets melden.

In België en Frankrijk.

PARIJS, 30 Nov. (Reuter.) (Communiqué) "In België is de vijand niet anders dan

20 defensief opgetreden, zijn kanonvuur is slechts zwak. Wij zijn op eenige punten
voortuitgekomen. Rondom Fay handhaven [wij ons krachtig op de bezette punten.
De stad Soissons werd met tusschenpoozen beschoten.
In Argonne werden verschillende aanvallen door ons afgeslagen.
Er hangt een dikke mist boven de hoogten van de Maas.
25 In Woëvre beschoot de vijand het bosch van Apremont, echter zonder resultaat.

Een wanhopige poging.

LONDEN, 30 Nov. (Reuters spec. dienst.) De "ooggetuige" in het Britsche hoofdkwartier
deelt het volgende tot dusverre onbekende feit mede uit den aanval van de Pruisische
garde op 11 Nov.:
30 Nadat de vijand door de Britsche frontlinie was gebroken, was de toestand zeer
ernstig, want er waren op dat oogenblik slechts twee veldcompagnieën genie
beschikbaar als reserve.
Aan het rechterfront van de Duitsche aanvallers stonden twee Engelsche batterijen,
die dood en verderf brachten onder de Duitschers, deze trokken echter voorwaarts tot
35 vlak bij de kanonnen. Eenige ?ken werden opgenomen op slechts 70 yards van hen af.
De officieren van de batterijen zagen in, dat de zaak verloren was, tenzij er een
vuurlinie kon worden gevormd. Zij stelden ten dien einde regimentskoks en andere
mannen op. Deze nieuwgevormde troep onderhield een gestadig geweervuur en stuitte op
40 het kritieke oogenblik den aanval, totdat andere troepen aankwamen, die hem geheel en
al konden afslaan.
Dezelfde regimentskoks maakten zich bovendien verdienstelijk door de Duitschers te
verdrijven uit een huis, vanwaar zij een Fransche batterij beschoten.

Nieuwe gevechten.

45 Een onzer bijz. berichtgevers seint uit Sluis:
Sedert eenige dagen is het gevecht in den sector, gevormd door de Yser en de Leie
opnieuw begonnen, een gevecht, heviger en woester dan de voorgaande. Niet minder
dan 20,000 man Duitsche troepen, waarvan het meerendeel in nieuwe grijze
winteruniformen, werden reeds naar Yperen gezonden om een laatste en krachtige poging
50 tot het innemen van die plaats, die hun kortsten weg naar Calais verspert.
Het aantal bezettingstroepen in Vlaanderen is ook tot een minimum gebracht, daar de
anderen te velde moeten trekken om den verderen voortgang der geallieerden te
Zonnebeeke en Langemarck, ten N.N.O. van Yperen gelegen, te stuiten.
Het bombardement van Zeebrugge op Maandag j. l. door twee Engelsche oorlogsschepen,
55 heeft niet zoo groote schade veroorzaakt als men wel denkt. Behalve het Hotel de la
Poste en naastgelegen huizen, het gebouw van het loodswezen en de school zijn de
strategische punten, zooals de sluizen, aanlegplaatsen, enz. bijna geheel
onbeschadigd gebleven.
De schade aan de "Tours a Coke Sovay" beperkt zich tot het verbrijzelen van eenige
60 gasleidingsbuizen, veroorzaakt door het neerschieten van twee der vier reusachtige
schoorsteenen. Daar het Duitsche geschut te Heyst het vuur beantwoordde, werd het
geschut der Engelsche kruisers in enkele oogenblikken tot zwijgen gebracht, alsook de
batterijen, geplaatst in de duinen bij Blankenberghe.
Onze bijzondere verslaggever uit Sluis seint ons:
65 Hedenmiddag te ongeveer 3 uur, juist toen ik bij den Duitschen wachtpost was om naar
mijn toelating in België te vragen, klonken plotseling eenige kanonschoten. Fluks
beklom ik den toren te St. Anna Termuiden. Het bleek daar, dat de schoten kwamen uit
de richting Heyst. Nog drie malen werd het vuren herhaald. De oude toren te St. Anna
Termuiden daverde op zijn grondvesten. Vermoedelijk werd er weer op de haven van
70 Zeebrugge geschoten.
Nog altijd kon ik geen toestemming krijgen om België weer binnen te gaan.

De liederen van René de Clercq in de loopgraven.

75 De bekende Vlaamsche letterkundige Lod. Dossel schrijft aan "De Tijd": Aan een brief
van een Vlaamsch-gezinden vriend ontleen ik:
"Doe ook mijn beste wenschen aan René de Clerck en zeg hem, dat alle soldaten en
ziekenverplegers van Vlaamschen bloede zijne liederen zingen, zelfs met Regeleiding
van kanongebulder.
80 Overal hoort men hier 's avonds in de legerplaatsen "Ruig, kuig", "Tineken van
Heule", "Moederke alleen", "Kermis te Rupelmonde". Eens 's avonds, toen wij in de
loopgraven de gekwetsten kwamen afhalen en de springbommen dicht bij ons ontploften,
zong sergeant De C., van D., zijn soldaten "De Noordzee" voor. Alhoewel het
verboden is in de loopgraven te zingen, juichten de officieren zelf toe, medegesleept
door den gloed van den zanger, die bij de woorden "De Noordzee" blijft de onze

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

85 krampachtig zijne vuisten toekneep en daarna geestdriftig met zijn kepi zwaaide. Ik lichtte dien versregel bondig toe, daarna werd met gedempte stem "De Vlaamsche Leeuw" gezongen... Toen gingen wij heen met onze gekwetsten."

In Gent.

90 Aan de "N. Rott. Ct." wordt bericht:
Vrijdag zijn te Gent door Engelsche vliegers bommen geworpen in de buurt van de Voerhaven. Twee bommen ontploften niet, één kwam in het water terecht. Twee werklieden, werden licht gekwetst en enkele bommen richtten stoffelijke schade aan. De petroleumtanks, waarop de aanval blijkbaar bedoeld was, werden niet geraakt. De
95 Duitschers schoten op de vliegers, die in de richting van Eecloo verdwenen.
Van heden af kunnen de ingezetenen van Gent per dag slechts twee-en-een-half ons brood krijgen voor elk, die ouder is dan zeven jaar.

Uit de loopgraven en van elders.

100 De Engelsche officieren zijn trouwe briefschrijvers; wat de couranten aan hunne epistels ontlene, geeft aardige kijkjes op het oorlogsleven. Zoo bevat de "Times" weer een aantal brieven. Een der schrijvers bericht:
"Het eenige warmes dat wij in de loopgraven krijgen, is de avondthee; de Duitschers weten precies het uur van onze maaltijden, tenminste, zij sturen er altijd "Johnsons" (shrapnels) bij. Toen wij onlangs wat lagen uit te rusten in een veestalletje, kwam
105 het vuur wel wat erg dichtbij... dat is zoo de gewoonte der Duitschers: zij beginnen aan het eene einde van een loopgraaf, en gaan net zoo lang voor- en achteruit, totdat ze denken dat we er genoeg van hebben. We wachtten tot dat er een granaat door het dak vloog en toen gingen wij naar buiten... De kogels sloegen neer als een hagelbui.
110 Blijkbaar was er een hevige aanval hier of daar; wij verspreidden ons om dekking te zoeken, waarbij twee of drie arme duivels hun kogel kregen. Daarop begon de artillerie; zes granaten barstten per minuut, gelukkig meest achter ons. Ik weet niet, of dat Duitschers ons zagen, maar om ons heen sloegen de "Johnsons" gaten van vier en vijf voet diepte in den grond. Een ervan barstte boven ons hoofd en
115 bestrooide ons met zand en grind.
Nadat wij thee gedronken hadden (de brief is in zeer opgewekten stijl geschreven) gingen wij aan het werk. Een granaatkartets, die op korten afstand van ons barstte, sloeg een aantal kogeltjes diep in een telegraafpaal naast mij; juist was ik bezig er een paar als souvenir los te peuteren, toen zij vier granaten tegelijk in onze
120 richting joegen.
Ik wist niet meer wat te doen, maar om mijn mannen niet te ontmoedigen liep ik door... Toen wij 's avonds in reserve gingen, waren er onder ons, die 41 dagen in de loopgraven gelegen hadden!
Morgen gaan wij weer in het vuur; het eenige, waarvoor wij bang zijn, zijn de
125 Deutsche brisantgranaten; ik zag er een in een vrij groote hoeve slaan, en – pang... toen het stof opgetrokken was, lag er een hoop rood steengruis, anders niets!
Zoo zijn heele dorpen verwoest."
Een ander schrijft over de sneeuw:
"Het weer is afschuwelijk, het sneeuwt, en alles is modder en water op de wegen en
130 paden. Gisteren, toen wij weer langs zoo'n weg waadden, kwamen wij onder scherp Duitsch artillerievuur – zij schieten wanhopig juist! – zij hielden ons een dag met hun mitrailleurs gevangen. Voor enkele dagen sloeg een granaat in een kamer waar wij zaten...; een hevige slag, en de heele zijmuur stortte over ons heen. Drie van ons werden gedood, velen gewond, ik kwam er met 24 uur hoofdpijn af.
135 Met Zeppelins en vliegmachines waren zij ook al boven onze loopgraven... De brancardiers en hospitaalsoldaten werken des nachts het meest, dat is iets veiliger dan overdag."

Minder opgetogen, en meer objectief schrijft een zeeofficier over het bombardement van Akaba (Sinaï-schiereiland). Zijn kapitein gaf hem verlof tot het schrijven daarvan, hoewel hij natuurlijk over de langs kruistochten, die zijn schip sinds het begin van den oorlog gemaakt heeft, niets zeggen mag.
"Wij wisten", zoo schrijft hij, "dat de Duitschers in Akaba een soort opslagplaats van mijnen wilden inrichten, een soort vernielingskantoor voor onze transporten, die
145 door het Suezkanaal naar het front moeten. Helaas, wij mochten het niet aanraken, daar het Turksch grond-gebied was. Zoo wachtten wij geduldig op het bevel tot bombardeeren. Wij hadden een weelderige stad, met luchtige paleizen en witte huizen verwacht... stel u echter onze teleurstelling voor, toen Akaba een complex van modderige huizen met een fort er naast, en een gordijn van dennenboomen er voor bleek te zijn!"
150

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

Toen wij eindelijk schieten mochten, ging eerst het fort er aan, in drie schoten... daarna het postkantoor; wij wachtten maar op het daglicht om verder te gaan, en den volgenden morgen gingen wij met 200 man aan land.

155 Aan land waren wij in een lastig parket; wel hadden – gedurende de ontschepping, – de scheepskanonnen ons nog wat beschermd, maar van uit het kleine dal, waarin wij kwamen, was niet veel te zien.

In de stad – waar onze jongens direct in wilden – vonden wij drie burgers met de wapens in de hand; zij werden op de plaats gedood. Alleen de Moskee was versterkt en wel blijven staan, onbeschadigd.

160 Bij het station, waar het terrein vlak is, werden wij plotseling van de heuvels beschoten; de positie der – overigens slecht schietende vijanden – was niet te ontdekken, en, gedurende onzen terugtocht naar het schip waren wij voortdurend onder vuur.

165 Het plaatsje bleek 100 bronnen te bezitten; de pelgrims komen er om water en dadels te halen... en waren veel oude en interessante dingen, die wij gemakkelijk hadden kunnen medenemen, onze mannen lieten echter alles staan... wij houden den naam van de Britsche vaan hoog!

Koning George naar het hoofdkwartier.

170 LONDEN, 30 Nov. (Reuter.) Officieel wordt medegedeeld, dat de koning gisteravond naar Frankrijk is vertrokken om een bezoek te brengen aan het hoofdkwartier van het expeditionnaire leger.

Op het Oostelijk oorlogstooneel.

175 Officieele Deutsche berichten.

BERLIJN, 30 Nov. (W. B.) Officieel wordt uit het groote hoofdkwartier gemeld:

180 Op het oostelijk oorlogstooneel mislukte een poging van sterke Russische troepen, om de Deutsche versterkingen oostelijk van Darkehmen te overvallen; de Russen werden met zware verliezen afgeslagen. Een deel der aanvallers, eenige officieren en 600 man werden door de Duitschers gevangen genomen.

Ten zuiden van de Weichsel leidde de gisteren gemelde contra-aanvallen tot belangrijke resultaten. Achttien kanonnen en meer dan 4500 gevangenen vielen in Deutsche handen.

185 In Zuid-Polen is niets bijzonders voorgevallen.

PETROGRAD, 30 Nov. (P. T. A.) De "Legerbode" schrijft: "Op het Russisch-Pruisische front duren de gevechten voort en komen wij in het voordeel. Onze cavalerie zit den vijand vlak op de hielen. Deze trekt achteruit met achterlating van gewonden en munitie.

190 De vervolgende troepen beletten de Duitschers zich vast te zetten in de posities, die zij op hun terugtocht vinden.

Op het front in Galicië hebben al onze operaties een gunstig verloop. Wij dringen nog steeds het Oostenrijksche leger in de richting van Krakau en naar de overzijde van de Karpathen.

195 Niettegenstaande de hevige koude ons offensief belemmert, trekken wij zegevierend voorwaarts. Verschillende onzer legerafdeelingen zijn reeds ter hoogte van Krakau en omsingelen het zuiden van die stad.

Het moreel onzer troepen is uitstekend."

200 Op het Zuidelijke oorlogstooneel.

Officieele mededeeling.

Het Deutsche gezantschap te 's-Gravenhage ontving gistermiddag het volgende telegram van den Deutschen Generalen Staf:

205 "Het buitenland wordt sedert eenige dagen overstroomd met berichten over een zoogenaamde groote overwinning der Russen in Polen.

Naar aanleiding daarvan wordt geconstateerd, dat de gevechten bij Lodz nog onbeslist voortduren. Onze troepen hebben sedert zij de grenzen hebben overschreden tot op heden 65,000 tot 70,000 ongewonde Russen gevangen genomen, 150 stukken geschut en 200 machinegeweren buitgemaakt.

210 Verloren zijn aan Deutsche zijde slechts twee zware en twee lichte stukken geschut. Het is teekenend voor den toestand, dat de Russische generale staf zelf in de pers waarschuwt tegen het overwinningsbericht."

In Servië.

215 WEENEN, 30 Nov. (W. B.) Officieel wordt bericht: Op het zuidelijk oorlogstooneel duren de gevechten voort. Gisteren werd het hardnekkig verdedigde punt Soevobor aan

den weg Waljewo-Catjak na hevige gevechten stormenderhand genomen.
In het geheel zijn gisteren 1254 man gevangen genomen en 14 machine-geweren
buitgemaakt.

220 Te Uzice zijn veel wapens en munitie gevonden.

Oostenrijksch legerbericht.

WEENEN, 30 Nov. (W. B.) (Officieel.) In het noorden had gisteren niets belangrijks
plaats.

225

Op Zee.

De "Nestor".

CHRISTIANIA, 30 Nov. (W. B.) De Noorsche trawler "Nestor", die door een Engelsch
oorlogsschip bij Fleetwood is aangehouden en opgebracht onder beschuldiging onder
230 neutrale vlag ten noorden van Ierland Duitsche mijnen te hebben gelegd, is het
eigendom van een Noorsche reederij, die echter grootendeels met Engelsch kapitaal
werkt.

Het schip was door de firma Frank Barret te Grimsby gecharterd. Er kan dus geen
sprake van zijn, dat het voor Duitschland mijnen strooide.

235

De Britsche en Duitsche handelsvloten.

De Board of Trade heeft een staatje gepubliceerd, waaruit blijkt dat terwijl van de
Britsche koopvaardijvloot (10123 stoomschepen van meer dan 100 ton met een
gezamenlijken tonneninhoud van 20.5 millioen ton) slechts 195 schepen (1.9 proc.) met
240 een tonneninhoud van 585,551 ton (2.9 proc.) buiten dienst zijn gesteld door het
optreden der Duitschers, daarentegen van de Duitsche vloot niet minder 1221 schepen
(58.4 proc.) met een tonneninhoud van 4,584,926 ton (89.3 proc.) van de zee zijn
verdwenen. Van de 195 Britsche schepen werden 49 genomen, 75 vastgehouden in Duitsche
haven, 71 in Oostzee en Zwarte Zee vastgehouden. Van de 1221 Duitsche schepen zijn 80
245 buitgemaakt, werden 166 vastgehouden in Britsche havens of havens van de
bondgenooten, hebben 646 schuilplaats gezocht in neutrale havens en liggen 329 stil
in Duitsche havens.

BELGIË.

De gouverneur van Brussel.

De Duitsche gouverneur van Brussel, generaal von Lüttwitz, die voor een positie te
velde is aangewezen, zal dientengevolge zijn ambt moeten neerleggen. Het is nog niet
bekend wie zijn opvolger worden zal.

Onder het bestuur van von Lüttwitz is de orde in Brussel uitmuntend gehandhaafd,
255 hoewel deze generaal door zijn optreden tegen burgemeester Max wel veel kwaad bloed
zette. Evenals met zijn besluit om, toen een Brusselsche agent van politie weigerde
een bevel van een Duitsch ambtenaar uit te voeren, de stad 5 millioen francs boete en
den agent vijf jaar gevangenisstraf op te leggen.

260 **ENGELAND.**

Het gevangenenkamp te Newbury.

BERLIJN, 30 Nov. (W. B.) De "Nordd. Allgem. Zeit." schrijft onder het opschrift; Het
Engelsche gevangenenkamp te Newbury: "Naar gemeld wordt, hebben twee ambtenaren van
265 de Amerikaansche regeering het Engelsche krijgsgevangenenkamp te Newbury bezocht en
daar geen zweem kunnen ontdekken van een slechte behandeling der gevangen gehouden
Duitschers, maar integendeel bemerkt, dat de commandant op den besten voet was met de
gevangenen.

Wanneer uit deze mededeeling moet blijken, dat de klachten in de Duitsche pers over
de toestanden in het genoemde kamp ongegrond zijn, dan is dat een verdraaiing van de
270 waarheid. De talrijke onder eede afgelegde verklaringen waren niet gericht tegen den
commandant of zijn verhouding tot de gevangenen, maar in de eerste plaats tegen de
totaal onvoldoende inrichting van het kamp en de daaruit voortvloeiende misstanden,
waaronder de gevangenen, althans vroeger, wekenlang te lijden hadden. Mocht uit het
hier nog niet ontvangen rapport van de beide Amerikaansche ambtenaren blijken, dat na
275 het krachtig protest van de Duitsche regeering verbetering is aangebracht, dan zal
zulks natuurlijk met toejuicing werden begroet."

DUI TSCHLAND.

Een onderscheiding voor generaal Mackensen.

280 DANZIG, 30 Nov. (W. B.) De keizer zond den generaal Mackensen (den overwinnaar bij
Lodz) het volgende telegram: Het negende leger heeft onder uw beproefde, zekere
leiding in de zware, doch met succes bekroonde gevechten zich opnieuw op

ongeevenaarde wijze gedragen. Hetgeen door u in de verlopen dagen is verricht, zal als lichtend voorbeeld van dapperheid en volharding in de geschiedenis voortleven. 285 Zeg dit aan uwe voortreffelijke troepen en betuig dezen mijn keizerlijken dank, dien ik daardoor wil uiten, dat ik u de orde Pour le mérite verleen, waarvan ik u de onderscheidingsteekenen doe toekomen. God zij verder met u en onze vaandels. Wilhelm Rex.

290 Generaal Mackensen maakt dit telegram in een legerorder bekend. Hij voegde hierbij: Ik verheug mij mijn heldhaftige troepen met deze waardeering in kennis te kunnen brengen. De ridderorde geldt voor het geheele negende leger.

Uit- en doorvoer verboden.

295 BERLIJN, 30 Nov. (W. B.) De uit- en doorvoer van opgeloste caoutchouc, schroefsnijders, brandhout, phosphorsulphaten, photographische objectieven, glas voor sneeuwbrillen, centraliet en natuursoda zijn verboden.

Eere-doctoraten.

300 Door de juridische faculteit te Breslau was tot dusverre nog niemand tot doctor in de staatswetenschappen benoemd. De eer de eerste te zijn, aan wien door deze faculteit de titel *doctor rerum politicarum h. c.* werd geschonken, was weggelegd voor veldmaarschalk von Hindenburg, den opperbevelhebber der Duitsche troepen op het oostelijk oorlogstooneel.

305 Vervolgens heeft zij luitenant-generaal Ludendorff, de rechterhand van von Hindenburg en aan von Breitenbach, den minister van openbare werken, in dankbare erkenning van hetgeen hij heeft gedaan voor de spoorwegen in Pruisen en daardoor tevens voor de verdediging van het land, denzelfden titel verleend.

310 Sven Hedin, de bekende Zweedsche onderzoekingsreiziger, die zich gedurende dezen oorlog een groot bewonderaar van Duitschland heeft betoond en daarvan in de pers herhaaldelijk heeft getuigd, werd doctor in de rechten h.c.

OOSTENRIJK.

Het Hongaarsche leger.

315 BOEDAPEST, 30 Nov. (W. B.) Bij de behandeling van het rapport voor het gebruik van de honveds (landweer) en landstorm buiten het staatsgebied verklaarde minister-president Tisza: "Op grond van de ervaringen van de laatste maanden kan thans worden gezegd, dat de oorlog absoluut onvermijdelijk was. Eenige staten benijdden Duitschland zijn groots economische ontwikkeling en onze vredelievendheid werd als zwakheid gedoodverfd.

320 In den huidigen strijd hebben de Hongaarsche troepen en het Hongaarsche volk zich uitstekend gehouden.

Ook bij de leidende staatslieden in Duitschland heerschen waardeering en vertrouwen voor het Hongaarsche leger.

325 De tegenwoordige oorlog is de eerste onder het dualistisch régime. Dat heeft thans de vuurproef doorstaan. De strijd zal onvermoeid werden voortgezet tot voorwaarden zijn verkregen, die de veiligheid van Hongarije in de toekomst waarborgt.

TURKIJE.

Gevecht met derwisjen.

330 LONDEN, 30 Nov. (Reuter.) Een Engelsch kameelcorps, dat patrouilleerde bij Burno geraakte in gevecht met derwisjen. Er hadden op 20 en 23 Nov. hevigen gevechten plaats bij Shimberras.

De derwisjen werden met zware verliezen teruggeslagen en hun versterkte plaatsen werden genomen.

335 Dit succes zal een uitstekenden indruk maken in het protectoraat.

VEREENIGDE STATEN.

Een Amerikaansch oordeel.

340 LONDEN, 30 Nov. (Reuter.) Church, president van het Carnegie-instituut te Pittsburg, publiceert een scherp antwoord op den brief, getiteld: "Oproep aan de beschaafde wereld", onderteevend door 93 professoren en andere voorname Duitschers.

345 Church zegt dat hij medelijden heeft met de Duitschers, die zoo'n ongeschikt oogenblik hebben uitgekozen om in de Vereenigde Staten een goede meening jegens hen te wekken, want de Amerikanen zijn, na grondige bestudeering van de officieele documenten, tot de slotsom gekomen, dat Oostenrijk door zijn onverbiddelijken aanval op Servië den oorlog is begonnen, daarbij in alle opzichten gesteund door Duitschland, dat tevens aan de Europeesche mogendheden te verstaan gaf, dat de inmenging van wien ook in de Oostenrijksche quaestie als een oorlogsbedreiging zou

worden beschouwd.

350 Church keurt verder Duitschlands optreden tegen België scherp af en maakt de Duitse bewering, dat de Belgische neutraliteit niet geschonden zou zijn, belachelijk, daarbij wijzende op de verklaring van Bethman Hollweg, die erkent dat Duitschland genoodzaakt was van het gerechtvaardigde protest van België en Luxemburg geen nota te nemen.

355 Church vraagt wat het geweten van het Duitse volk zal antwoorden, als het de beteekenis van die bekentenis van Hollweg beseft. Church spreekt de overtuiging uit, dat de 93 onderteekenaars, wanneer de omstandigheden juist andersom waren, zonder mededoogen op de indringers zouden schieten.

360 Church zegt, dat de oorlog feitelijk is begonnen met de troonsbestijging van keizer Wilhelm, daar deze dadelijk begon met de natie voor te bereiden op den oorlog. "De Amerikanen" zegt Church, moeten het gedrag van den Keizer, die zijn troepen zendt om hunne broeders te slachten, wel afkeuren. Voor dezen misdadiger oorlog, die de Amerikanen tegen de borst stuit, bestaat er geen verontschuldiging.

365 Of Duitschland wint of verliest, gevallen is het en het zal niet dan na een halve eeuw de stoffelijke geestelijke voordeelen herwinnen, die het heeft verloren.

Posterijen en telegrafie.

De Bulgaarsche taal is ook toegelaten in het telegraphisch verkeer met Turkije.

370

BEURS EN NIJVERHEID.

De suiker en de oorlog.

Onder bovenstaand opschrift wijdt dr. H. C. Prinsen Geerligts in den "Indische Mercur" een beschouwing aan den tegenwoordigen toestand der suikermarkt, waaraan wij 375 het volgende ontleenen:

De oogst van de beetwortelen blijft door vrij gunstig weder bevoordeeld, waardoor de campagne in alle streken, waarvan berichten tot ons komen, een gunstig verloop heeft. In Duitschland werken nagenoeg alle fabrieken, uitgenomen een enkele, waarvan het 380 terrein of de loodsen in gebruik zijn genomen door de intendance van het leger en die hun bietencontracten aan naburige ondernemingen hebben overgedaan. Toch zal Duitschland niet de volle getaxeerde productie behalen, daar het meer en meer waarschijnlijk wordt, dat de veehouders veel suikerbieten zullen noodig hebben om aan het gebrek aan veevoeder te gemoet te komen.

Uit Oostenrijk komen eveneens gunstige berichten, het suikergehalte en het gewicht 385 van de beetwortelen in Bohème zijn beter dan in gewone jaren en de oogst en de verwerking geschieden, hoewel langzaam, toch geregeld door. In Galicië zijn vijf en in Bosnië eene fabriek in den arbeid verhinderd door de invallen van de Russen en de Serviërs, maar het daardoor veroorzaakte tekort wordt goedge maakt door de groote productie van de fabrieken in Bohème. Volgens de officieele cijfers zijn in deze 390 campagne tot ultimo October in de Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie 485.146 ton suiker geproduceerd, in welk cijfer de hoeveelheid in October in Hongarije voortgebrachte hoeveelheid nog niet is inbegrepen.

Uit Rusland zijn slechts verminderde opgaven ontvangen, volgens welke een ruime oogst, werd verwacht, maar aangezien sedert het ontvangen van die berichten strijd is 395 gevoerd in Russisch-Polen, waar zich vele suikerfabrieken bevinden en waar ongetwijfeld aan de verwerking van den oogst, schade is toegebracht, zal zeker de Russische suikerproductie eene vermindering ondergaan.

In Nederland gaat de verwerking van den oogst ongestoord voort, terwijl het gewicht van de beetwortelen, zoowel als hun gehalte bevredigend zijn. Het verwerken van 400 Duitse en Belgische beetwortelen in Nederland wordt belemmerd, doordat de regeering geen certificaat van oorsprong afgeeft voor suiker van fabrieken, waar buitenlandsche beetwortelen zijn verwerkt.

In het door Duitschland bezette deel van België wordt door de autoriteiten veel moeite gedaan om den gewonen gang van werkzaamheden zoo goed mogelijk te herstellen 405 en zoo zijn ook verscheidene suikerfabrieken in de provinciën Antwerpen, Brabant en Henegouwen en wellicht ook elders aan het werk. Over de hoeveelheid suiker, die België in deze campagne zal kunnen opleveren, ontbreken tot nog toe alle gegevens. De Fransche suikerindustrie wordt door den langdurigen belegeringsoorlog in het Noordwesten zwaar getroffen. Eene circulaire van het Syndicat des fabricants de Sucre 410 meldt, dat van de 206 in Frankrijk gelegen fabrieken er slechts 83 zullen kunnen werken. Natuurlijk zijn er in de zware gevechten, welke in Noord-Frankrijk geleverd zijn, enkele suikerfabrieken beschadigd of vernield, maar de verhalen van sommige dagbladen, dat de Duitse troepen op bevel opzettelijk suikerfabrieken in België en Frankrijk hebben verwoest, alleen om de concurrentie van de buitenlandsche

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

415 suikerindustrie te vernietigen, komen ons als hoogst onwaarschijnlijk voor. Het is
duidelijk, dat de Fransche suikeroogst dit jaar zeer klein zal zijn en daar dat land
met de behoefte van de eigen bevolking en die van de koloniën en protectoraten in
Noord-Afrika kan voldoen, zal er suiker van buiten moeten worden ingevoerd, te meer
420 daar de voorraden bij het begin van de campagne niet groot waren.
In de Scandinavische landen wordt de oogst geregeld afgewerkt en zal men juist
voldoende hebben voor de behoefte.
In Spanje en in Italië is men met den oogst gereed en verkoopt men van het overschot.
De nieuwe fabrieken in Bulgarije, die dit jaar voor het eerst werken, voldoen aan de
gestelde verwachtingen, terwijl de nieuwe raffinaderij in Servië, die uit de in dat
425 land geteelde beetwortelen witte suiker bereidt, door de regeering in staat wordt
gesteld, ongestoord door te werken onzonder hulp van buitenslands Servië van
voldoende suiker voor de eigen behoefte voorziet.
De Londensche suikermakelaars Hancock & Co. taxeeren de totaio Europeesche
suikerproductie van 1914/13 op 6,487,000 ton tegen 8,2-55,000 in 1913/14, maar deze
430 taxatie schijnt te hoog.
De verdeeling van de productie blijft nog steeds de grootste moeilijkheden baren.
In Duitschland heeft de Bondsraad op den 31 October eene regeling omtrent de
verdeeling getroffen.
Oostenrijk-Hongarije voerde tot voor korten tijd vrij veel suiker uit naar Turkije,
435 don Balkan, de Levant, Britsch-Indië en Groot-Britannië, doch dat is in dit jaar
buitengesloten door het door de Britsche regeering aan haar rijk en de koloniën
uitgevaardigd verbod om met den vijand handel te drijven en het blokkeeren der
havens, zoodat het land met zijne geheele productie van 1914/15, benevens het in dit
jaar zeer ruime overschot uit den vorigen oogst (244,740 ton op 31 Aug. 1914, tegen
440 210.164 in 1913 en 72,950 in 1912), zal moeten blijven zitten, terwijl de eigen
consumptie gemiddeld slechts 700,000 ton bedraagt.
Wanneer men de berichten gelooven mag, is er een uitweg gevonden om den uitvoer van
suiker uit Rusland mogelijk te maken. De Russische regeering heeft overeenkomstig de
bepalingen van de Brusselsche conventie het contingent naar de niet onder Russischen
445 invloed staande landen voor dit jaar bepaald op 200.000 ton zandsuiker. De Britsche
regeering heeft aan de Russische voorgesteld zich aan de Brusselsche conventie te
onttrekken en groote hoeveelheden suiker over Siberië en den Stillen Oceaan naar
Canada te brengen. Wanneer dit bericht waarheid bevat en wanneer het inderdaad
mogelijk is groote hoeveelheden suiker langs dien kostbaren weg te vervoeren dan
450 heeft Groot-Britannië op economisch gebied daarmede wederom twee triomfen behaald.
Vooreerst is daarmede een groote hoeveelheid suiker van den bondgenoot, die anders
nutteloos in de pakhuizen zou liggen, beschikbaar gekomen en verder behoeft Canada
dan niet, zooals nu, de suiker uit West-Indië in Demerara te koopen, waardoor die
hoeveelheden voor het moederland beschikbaar komen.
455 De invoer in Canada in 1913 bedroeg 314.266 ton, waarvan 1/3 uit de Britsch-
Amerikaansche bezittingen en de rest nagenoeg geheel van de andere Amerikaansche
staten kwam.
De suikerladingen, die van wege het Britsche gouvernement zijn aangekocht, schijnen
niettegenstaande de actie van de Duitsche kruisers in de golf van Bengalen en in den
460 Atlantischen Oceaan zoo overvloedig te zijn aangekomen, dat er in Groot-Britannië een
goede voorraad suiker verzameld is.
Van den aanvoer uit Britsch-Indië zal wel veel wederuitvoer van vroeger uit Java
geïmporteerd product zijn. Het schijnt, dat, tot nog toe, het invoerverbod alleen
voor suiker geldt en dat met suiker bereide waren, zooals gecondenseerde melk,
465 chocolade, jams, koek, enz. nog worden toegelaten, hoewel er stemmen opgaan om nu ook
dezen toevoer te stuiten. Er mogen dus wel partijen suiker, die vóór 4 Augustus, dus
tegen den toenmaligen lagen prijs gekocht zijn geworden, worden ingevoerd, maar geen
suiker, die tegen den zooveel hooger, lateren prijs was gekocht.
In Frankrijk stijgt de prijs van suiker gestadig door de kleine voorraden en de
470 geringe productie. De regeering heeft allen uitvoer van suiker uit Frankrijk en uit
de Fransche koloniën, uitgenomen naar het moederland en naar de Fransche koloniën en
protectoraten aan de Noordkust van Afrika verboden, maar dat geeft niet veel, daar
die koloniën, Réunion, Martinique en Guadeloupe, samen gewoonlijk per jaar 100.000
ton suiker voortbrengen, die geregelde afzet in Frankrijk zelf vond en dus nu niet
475 van den gewonen weg wordt afgeleid. Er is reeds eenige moeite gedaan om voor Fransche
rekening suiker te koopen, maar veel is er nog niet gekocht geworden.
De uitvoer van Spanje en Italië naar Engeland is nu ook door het verbod van invoer
tot staan gekomen, terwijl die landen niet naar Frankrijk kunnen uitvoeren, dan met
betaling van het hooge compenseerende recht dat Frankrijk volgens de bepalingen van
480 de Brusselsche conventie van die gepremieerd suikers moet heffen.

Nederland en de Oorlog.

Het Rijk en de koers der vreemde geldmiddelen.

485 Blijkens eene bekendmaking van de Ministers van Financiën en van Waterstaat zullen met ingang van 1 Dec. 1914 tot een nader te bepalen datum in bepaald aangewezen grensgemeenten alle betalingen aan ontvangers der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen aan de kantoren der posterijen en telegrafie kunnen geschieden in voor de verschillende gemeenten genoemde buitenlandsche betaalmiddelen. Deze
490 buitenlandsche waarden zullen in betaling worden aangenomen tegen afwisselende koersen, welke telkens tevoren zullen worden bekend gemaakt. Aanvankelijk is een koers aangenomen van 52 cents voor de Mark en 44 ? cent voor de Belgische franc. Zoo zullen Deutsche en Belgische bankbiljetten, muntbiljetten, gouden en zilveren munten worden aangenomen in alle gemeenten in de provincie Limburg, Deutsche bankbiljetten, muntbiljetten, gouden en zilveren munten in de gemeenten Beerta,
495 Nieuweschans, Bellingwolde, Vlagtwedde, Schoonebeek, Coevorden, Sleen, Losser, Lonneker, Wisch, Dinxperlo, Gendingen, Bergh, Zevenaar, Herwen en Aerdt, Millingen, Ubbergen, Groesbeek en Belgische bankbiljetten, gouden en zilveren munten in de gemeenten Cadzand, Retranchement, Eede, Aardenburg, St. Kruis. Biervliet, Philippine, Sas van Gent, Westdorpe, Zuiddorpe, Axel, Overslag, Koewacht, St. Janssteen, Clinge,
500 Grauw en Langendam, Sluis, IJzendijke, Hulst, Ossendrecht, Putten, Huybergen, Ginneken, Chaam, Baarle-Nassau, Reusel, Borkel, Soerendonk, Rosendaal, Hilvarenbeek, Luijksgestel en Budel.

De reis naar Brussel.

505 Het Antwerpse Centraal Bureau voor inlichtingen aan vluchtelingen deelt mede, dat de reis naar Brussel is te maken als volgt: Van Antwerpen Zuid per stoomtram naar Rump Boom, te voet van Boom naar Willebroek-Kiel (5 minuten), per boot van Willebroek-Kiel naar Vilvoorden of Brussel. Reizigers worden om bagage niet lastig gevallen. In verband met het vorenstaande kan nuttig zijn de volgende mededeeling van het Haagsche
510 Correspondentiebureau voor Dagbladen: "Men deelt ons mede dat zeer onlangs door de Deutsche autoriteiten in België verscherpte bepalingen voor het paswezen zijn ingevoerd. Totdat hieromtrent nadere mededeelingen kunnen gedaan worden, wordt aan een ieder afgeraden zich naar België te begeven." Men leze ook wat onze buitengewone correspondent te Sluis op pag. 1 schrijft onder "De toestand aan de grens."

Na het goud het zilver.

515 Den arbeiders van Zevenaar, werkzaam in Duitschland, wordt de laatste dagen aan de grens gevraagd naar hun zilveren merken, die zij nu en dan na fouilleering, tegen papier moeten afstaan.

Verdacht van spionage?

525 Men schrijft ons uit Zevenaar: Bij het passeeren der grens 's Bergh-Emmerik is door de Deutsche grenswacht zekere Kok uit 's Bergh, werkzaam op het kantoor van de ijzerfabriek der firma von Gimborn te Emmerik, gearresteerd en door twee militairen als verdacht van spionage, naar Emmerik overgebracht. Zijn rijwiel mocht op Hollandsch gebied blijven. In hoeverre de jonge man, die als zeer gunstig bekend staat, schuldig is aan spionage, is nog niet bekend; zeker is het echter, dat de Deutsche grenswachten lijsten hebben van signaleerde Hollanders, die in een onbewaakt oogenblik zich minder vleierende uitdrukkingen omtrent Duitschland lieten
530 ontvallen.

RECHTZAKEN.

Vallen uit het beslag de goederen die de grenzen passeeren?

535 Een tabaksfirma te Mannheim, die ook inkoop van tabak in Nederland had gedaan, ging ia het jaar 1912 failliet. Dr. Stoll te Mannheim werd tot curator benoemd en deze oordeelde het voor de liquidatie van den boedel wenschelijk, de in Nederland gekochte tabak in Nederland te doen verkoopen.

Een Amsterdamsche firma belastte zich op verzoek van dr. Stoll met den verkoop, die f3812 opbracht.

540 De maatschappij, een creditrice ia het faillissement der Deutsche firma, herkende in de namens dr. Stoll naar Nederland gezonden tabak de tabak, die zij zelf aan de Deutsche firma geleverd, doch niet betaald gekregen had, en zij liet nu een derde beslag leggen op de opbrengst; zij verzocht van-waarde-verklaring van dat beslag. De firma, die de tabak verkocht, stelde zich procureur en sprak de vordering tegen.
545 Rechtbank en Gerechtshof alhier oordeelden de vordering toewijsbaar en verklaarden het beslag van waarde.

Dr. Stoll stelde intusschen een zelfstandige actie in tot uitbetaling van het bedrag, hetwelk de Amsterdamsche firma door den verkoop der tabak onder zich had gekregen. In deze procedure werd gisteren voor de tweede kamer der Rechtbank alhier gepleit.

550 Mr. L. van Gigch Jr., die voor dr. Stoll uit Mannheim optrad, deed primair uitkomen, dat dr. Stoll in zijn qualiteit van curator opdracht gaf tot verkoop en dat de Amsterdamsche firma den last aanvaardde, uitvoerde en haar lastgever rekening aflegde. Om, nu dr. Stoll om de saldo-rekening vraagt, te beweren: er is beslag

555 gelegd op wat ik onder mij had, gaat volgen pl. niet aan. Immers de Amsterdamsche firma heeft uitsluitend te maken met haar opdracht- en lastgever, in casu dr. Stoll qq.

Volgens ons recht is de failliet degene, die den eigendom blijft behouden van de goederen, die in het faillissement vallen. En volgens het Duitsche recht is dat ongeveer hetzelfde. De opvatting van den Hoogen Raad in zijn arrest van 20 Februari

560 1903 (W. v. h R. no. 7886) was, dat de curator niet slechte opkomt voor den eigenaar, maar ook voor de crediteuren. Dr. Stoll gaf, in die qualiteit optredende, opdracht. Subsidiair besprak pl. de verhouding tusschen den curator, den Nederlandschen crediteur en den gemachtigde. De Nederlandsche crediteur heeft beslag gelegd op grond, dat blijkbaar de Amsterdamsche firma schuldig is aan de Duitsche firma,

565 terwijl de Duitsche firma een faillissement heeft in Duitschland en niet in Nederland. Dit is op zichzelf juist. De eenige vraag is of inderdaad het activum, dat in Nederland is, al of niet deel uitmaakt van den Duitschen faillieten boedel. Vaststaat dat de Duitsche evenals de Nederlandsche curator den plicht heeft om de goederen zoo voordeelig mogelijk te gelde te maken. Nu is de tabak, die deed

570 uitmaakte van het Duitsche faillissement, naar Nederland gezonden. Het vermogensrecht is dus een recht dat toekomt aan den Duitschen faillieten boedel. Volgens onze wet en onze jurisprudentie valt wat in Nederland zou zijn geweest niet onder het faillissement omdat het faillissement wordt geacht te zijn een beslag en een rechterlijk beslag zich niet verder kan uitstrekken dan tot het land waarin het

575 faillissement is uitgesproken. In dit geval staat echter vast, dat de tabak, die naar Nederland werd verzonden, wel onder het Duitsche faillissementsbeslag viel. Van de bewering, dat de goederen, deel uitmakend van een beslag, daarvan geen deel meer zouden uitmaken, zoodra zij de grenzen zijn gepasseerd, is nergens een spoor in onze wet te vinden.

580 Pl. beroept zich op Molengraaf en op een artikel van prof. Jaeger te Leipzig, die in het Leipziger Zeitschrift für Handels-, Concurs und Versicherungsrecht op verzoek van dr. Stoll een Gutachtung gaf, waarvan de conclusie luidde, dat er geen sprake van mag zijn, dat uit het beslag vallen de goederen zoodra zij de grens passeeren. Te meer is dit in casu niet het geval, omdat wij hier te doen hebben met een

585 crediteur, die het Duitsche recht heeft erkend en die zich in Duitschland liet verifieeren als een Nederlandsch crediteur in Duitschland. De tabak werd dus naar hier gezonden ook in het belang van den Nederlandschen crediteur. Voorts beroept pl. zich op prof. Meyers, volgens wien de tusschenpersoon, die de opdracht kreeg, gerechtigd is, het geld aan den curator af te geven.

590 Mr. C. D. Asser Jr., optredende voor de Amsterdamsche firma die de tabak verkocht, refereerde zich aan het oordeel der Rechtbank. Hij achtte het veilig om neutraal te blijven ook in deze procedure, temeer omdat zij gevoegd is. Mr. G. Brouwer Jzn. deed namens de maatschappij, die derde beslag liet leggen, den nadruk vallen op de omstandigheid, dat de tabak, door dr. Stoll naar Holland

595 gezonden, dezelfde tabak was, die zij aan de gefailleerde Duitsche firma geleverd, doch niet betaald gekregen had. In Nederland zou haar vordering stellig preferent verklaard zijn geworden. 't Waren haar eigen goederen waarop zij beslag legde en tegenover de andere crediteuren heeft zij dus niets misdaan. Een curator is eigenlijk niemand anders dan een vertegenwoordiger van den

600 gefailleerde en van dit heeft, hij zijn afgeleide rechten, voor zoover het het actief betreft. Dit afgeleide recht verdwijnt van den curator van het oogenblik af, dat de bepalingen niet meer gelden. De tabak verkeerde in Duitschland onder faillissementsbeslag, doch van het oogenblik, dat de tabak de grenzen passeerde, ontviel zij aan de macht van den curator. Toen bestond het afgeleide recht niet meer.

605 De maatschappij legde terecht beslag en vorderde terecht veroordeeling der Amsterdamsche firma tot betaling, omdat het faillissement, in Duitschland uitgesproken, geen werking meer uitoefende; nadat de goederen naar hier werden vervoerd, hield naar Duitsch en Hollandsch recht de bevoegdheid van den curator op. De Rechtbank zal op 8 Januari a.s. vonnis wijzen.

610

Verboden uitvoer.

De rechtbank te 's-Gravenhage veroordeelde gisteren wegens verboden uitvoer uit de

615 stelling van Amsterdam van 10 zakken haver W. van der Bijl, 25 jaar, schipper te Zevenhoven, tot f80 boete of 20 dagen hechtenis, Nicolaas van den Ent Braat, 36 jaar, graanhandelaar te Nieuwveen, wegens uitvoer van twee zakken tarwemeel tot f60 boete of 20 dagen hechtenis, terwijl hij werd vrijgesproken ter zake van uitvoer van 15 zakken tarwe uit de stelling.

Gemeentelijke aankoop van aardappelen.

620 Naar wij vernemen is door ons gemeentebestuur, in overleg met het departement van oorlog, een voorraad aardappelen van ongeveer 100.000 HL. aangekocht. Deze aardappelen zijn voor een deel "gekuild" op een terrein, eenige hectaren groot, gelegen aan den overkant van het IJ, bij de Plantenboterfabriek. Daar zijn de
625 de aardappelen in kuilen opgestapeld en met stroo en klei overdekt. Het overige deel van de aardappelen is opgeslagen in loodsen van het Entrepot en van een der veemen. Tot dezen aankoop werd overgegaan, omdat gebleken was, dat er gewoonlijk slechts voor enkele dagen voorraad in Amsterdam is, hetgeen met het oog op een eventueele belegering niet zonder bedenking zou zijn. De thans aangekochte voorraad is voldoende voor een maand. De bedoeling zit voor een deel ervan te verkoopen door in den loop
630 van den winter eenige partijen aan de markt te brengen. Een eventueel verlies op dan verkoop zal eensdeels door de regeering worden gedekt, anderdeels uit het buitengewoon krediet van vijf ton worden bestreden.

Amsterdam en de Oorlog.

635 **Belgische vluchtelingen.**

Gisteren vertrokken van hier 18 uitgewekenen naar familie elders in dit land, terwijl 22 personen uit de stad werden overgebracht naar de loodsen aan de IJkade. Voor den extra-trein van hedenochtend 7 uur 10 hebben zich 257 vluchtelingen ter repatriëering opgegeven. Op verschillende data zullen er 269 naar Londen vertrekken.
640 Van deze 526 personen hadden 269 in de loodsen verblijf gehouden.

Belgische vluchtelingen.

Gistermorgen zijn 338 vluchtelingen uit loods DD met een extra-trein naar Nunspeet
645 vertrokken.

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27895.]

Editie van 4 uur. AVONDBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit drie bladen.

650 **DE OORLOG**

De algemeene toestand. - Het rapport van Sir John French. - Aan de Belgische grens. - De toestand in Indië. - Een bezoek bij den Duitschen kroonprins. - De veroordeeling van Duitse doktoren. - Berichten uit de oorlogvoerende landen.

655 **De algemeene toestand.**

Terwijl de geheele aandacht gevestigd is op het Oostelijk oorlogstooneel in Polen, waar Hindenburg met zijn leger poogt den Russischen aanval in Duitschland te verhinderen of tenminste te bemoeilijken, meent de "Times" dat de verdediging van de stellingen in het Westen steeds meer belangrijk wordt. Het Fransche communiqué zegt
660 dat daar de Duitse bevelhebbers den troep uitputten door de tallooze, maar niet met voldoende kracht gnomen aanvallen. Er zijn thans nog 20 of 21 actieve legerkorpsen, benevens 16 reservekorpsen en minstens 7 korpsen gevormd uit landweer, reserves en landstormformaties, dus ongeveer 44 Duitse legerkorpsen op het westelijk oorlogstooneel, die met de cavalerie en de artillerie een troepenmacht van twee
665 millioen man zouden uitmaken, doch die door de zware verliezen wel wat zullen verminderd zijn, al heeft Duitschland dan ook uit de depots, de lichten en de vrijwilligers een groot aantal manschappen kunnen uitzenden om de open plaatsen aan te vullen.

Er blijft dan voor den strijd in Rusland, naar de berekening van den "Times"-
670 medewerker, slechts een millioen over; nu, is de de taak van Rusland niet gemakkelijk, daar het bovendien aan de grens ook nog de Oostenrijkers tegenover zich heeft, en met de Turksche aanvallen in den Kaukasus moet rekening houden; maar Frankrijk, Engeland en België hebben toch wel den zwaarsten last op zich genomen, door de beste en meeste Duitse troepen vast te houden.

675 In het Westen toch staan de beste actieve Duitse korpsen; in het Oosten slechts landweer- en landstorm-afdeelingen. De Duitschers hebben steeds een gering denkbeeld gekoesterd van de Russische strijdmacht, die meer uitmunt door groote getallen dan

door groote strategie.

680 Een generaal als Hindenburg heeft met de Duitsche troepen in het Oosten wonderen verrichten, al is hij niet in staat de de steeds grooter wordende Russische legers tot den terugtocht te noodzaken.

Naar de wijze waarop hij gebruik weet te maken van de fouten der tegenpartij, de ongehoorde inspanning, die hij over een uitgebreid front van zijn troepen weet te verkrijgen, de ongeëvenaarde veerkracht waarmede hij zijn troepen, na ze aan 's
685 vijands vervolging te hebben onttrokken, weet te herstellen en opnieuw tot het offensief optreden weet te brengen, toonen zijn eigenschappen als legeraanvoerder en bewijzen, dat de hulde, die de Duitsche Keizer hem bracht, volkomen verdiend is. Maar dat neemt niet weg, dat de toestand aan de Oostgrens nog lang niet gunstig is voor de Duitschers. Een groote overwinning is van geen der beide zijden behaald; de
690 hardnekkige gevechten bij Lowitsj duren voort, maar de bedoeling der Duitschers, om de Russen te omvatten en een Sedan uit te lokken, is mislukt, en de steeds aanstroomende Russische versterking noodzaakten de Duitschers een defensieve stelling in te nemen. Nu is de aangekondigde, en vooral in de Engelsche pers reeds geslaagd geachte, Russische omvatting der Duitsche strijdmacht eveneens mislukt. Verleden week
695 werd reeds gemeld, dat de Duitsche legers omsingeld waren, en dat een of meer divisies gevangen waren genomen; de Russische generale staf heeft het noodig deze voorbarige overwinningsberichten) tegen te spreken.

De strijd is nog steeds onbeslist; maar de strijd duurt nog steeds voort. En hoewel de krijgskans nu eens naar deze, dan weer naar gene zijde overhelde, is het te
700 verwachten, dat de groote overmacht, die Rusland in het vuur kan brengen, ten slotte tot den terugtocht der Duitsche troepen aanleiding zal moeten geven.

Voor het oogenblik gaat het nog op en neer. En de berichten, waarin weinig over den stand van zaken, veel over de aan beide zijden behaalde successen sedert de laatste
705 weken wordt medegedeeld, laten geen oordeel vellen omtrent den juisten stand van zaken.

De "Times" wijst op de handigheid, waarmede in Duitschland nieuwe legerkorpsen worden gevormd. In October verschenen plotseling zes nieuwe korpsen, no. 22 tot 27 in
710 België; het bestaan dier korpsen was geheel onbekend, over hun aankomst was niets gemeld, en plotseling stonden zij voor de bondgenooten tusschen Yperen en de zee. Dat moet tot voorzichtigheid manen, en niet te snel tot de conclusie doen trekken, dat Duitschland aan het einder zijner hulpmiddelen is.

De "Times" zou daarom niet graag beweren, dat de Duitschers niet in staat zijn nog meer legerkorpsen in het veld te brengen; maar het blad vraagt alleen: Wij kennen nu
715 ongeveer 60 legerkorpsen, de Duitschers beweren er 100 op de been te kunnen brengen; maar waar zijn die andere korpsen?

Die zouden allicht den doorslag kunnen geven in het Westen, waar de toestand nog steeds onveranderd is. De Engelsche macht is er nu reeds veel sterker, dan toen Sir
720 John French het eerste legerkorps in Yperen wierp, om daar tegen een drievoudige overmacht te strijden.

Aanvankelijk moesten de Engelschen in het Noorden strijden over een lang front, met zwakke versterkingen en geen reserves; thans is overall een dubbele rij versterkingen
725 aangelegd en zijn er reservekorpsen in Frankrijk. Een deel der zware artillerie is eveneens in reserve, en de Engelsche troepen hebben positie-mortieren en handgranaten. De cavalerie is gereed voor elk haar aan te wijzen doel, en bovendien
zijn er nog troepen op komst. Om deze redenen meent de "Times", dat de toestand in het Westen thans voor de bondgenooten nog veel beter is dan vroeger, en dat de kans om door hunne linies te breken voor de Duitschers voortdurend minder wordt.

730 Vooral wanneer de Duitschers genoodzaakt zullen worden vele troepen van het Westen naar het Oosten te voeren, om daar de steeds aangroeiende Russisch legermacht te beletten in Silezië te vallen.

De "Times" maakt eenige opmerkingen over het optreden van Duitsche onderzeesche schepen in het Kanaal en zelfs tot bij Havre. Klaarblijkelijk, zegt het blad, waren
735 deze gewoon hun voorraden, brandstoffen en ammunitie te gaan aanvullen in Zeebrugge. Vandaar dan ook het bombardement van Zeebrugge, waarvan de bedoeling was de havenwerken onbruikbaar te maken, en dus de Duitsche schepen te noodzaken naar Emden te gaan. Dan zouden de onderzeeërs minder kans hebben, zooals zij in den laatsten
740 tijd deden, het Kanaal onveilig te maken. De bedoeling van die tochten in het Kanaal en langs de Fransche noordkust was, naar de "Times" meent, voornamelijk gericht tegen schepen met voorraden, voor de Fransche havens bestemd.

Dit optreden moet, zooals minister Churchill uiteenzette, gevolgen hebben voor de beweging der Duitsche schepen. Maar zij mogen een belemmering zijn voor de Engelsche

745 operaties ter zee, die te beletten, ligt niet in hun macht. Dat blijkt wel uit het
optreden der Engelsche vloot aan de Belgische kust en in het Kanaal. Het blad meent,
dat verliezen nog wel zullen voorkomen, maar dat deze door de genomen
voorzorgsmaatregelen wel zullen worden beperkt. De groote schepen zullen vergezeld
worden door torpedojagers en andere kleine vaartuigen, en zullen gebruik maken van
hunne netten om torpedo's op te vangen, van mijnen om zich te beschermen.
750 Koopvaarders zullen eveneens worden vergezeld, of bij nacht varen, als de onderzeeërs
weinig kunnen uitrichten.
Maar ze buiten het Kanaal te houden, zal wel niet mogelijk zijn.
En het is daarom noodig, dubbel waakzaam te wezen, zegt de "Times".

755 **Op het Westelijk oorlogstoneel.
Fransch communiqué.**

PARIJS, 30 Nov. (Reuter.) Het avondcommuniqué heeft niets bijzonders, dan de
mededeeling, dat eenige aanvallen van den vijand ten noorden van Atrecht geen
resultaat hadden.

760 **Koning George in Noord-Frankrijk.**

LONDEN, 1 Dec. (Reuter.) Een telegram van onzen correspondent in een plaats in het
noorden van Frankrijk meldt, dat koning George daar gisteren is aangekomen. Hij werd
door den prins van Wales ontvangen. Voor zijn vertrek bezocht de koning het militaire
765 hospitaal.

LONDEN, 1 December. (Eigen bericht). Alle bladen toonen zich zeer voldaan, dat de
Koning naar Frankrijk is gegaan. De "Daily Mail" meldt, dat de Koning bij zijn
aankomst door den prins van Wales begroet werd.

770 **De operatiën van 21 tot 27 Nov.**

PARIJS, 1 Dec. (Reuter.) In het officieele communiqué over de operatiën van 21 Nov.
tot 27 Nov. wordt gezegd, dat de vijand in het algemeen zichzelf uitput met
machteloze en niet voldoende krachtig ondernomen aanvallen. Onze tegenaanvallen
brachten den vijand zware verliezen toe. De Duitschers tusschen de Lys en de zee
775 concentreerden hun pogingen op de vernietiging van Yperen. De cathedraal en de hallen
zijn vernield.

Wij vermeesterden op 25 Nov. een stelling op den rechteroever van de Yser, zuidelijk
van Dixmuyden en wisten deze te behouden. Tusschen de Lys en Oise was de vijand
rustig, maar hij deed lichte aanvallen tusschen de Oise en de Voagezen, maar zonder
780 resultaat. Wij echter hadden hadden groot succes. Wij vermeesterden alle loopgraven,
die ons last veroorzaakten terwijl onze zware artillerie de toezending van
benodigdheden voor den vijand (in de gevechtlinie) vrijwel onmogelijk maakt.

Engelsche mededeelingen.

785 LONDEN, 1 Dec. (Reuter's bijzondere dienst.) Een bericht van den correspondent, in
Noord-Frankrijk meldt: Dé Duitschers bombardeeren sedert een maand dagelijks Bethune;
iederden dag vallen twintig of dertig granaten in de straten, steeds in dezelfde wijk,
die door negen tienden der bewoners verlaten is. De schade is niet groot, maar tien
burgers werden gedood, twintig gewond. Een der granaten was van het jaar 1892. wat de
790 meening schijnt te bevestigen, dat de Duitschers gebrek aan ammunitie beginnen te
krijgen. De Duitschers hebben de gevangenis te Rijssel geopend, en de oude en
invalide gevangenen in vrijheid gesteld, de anderen naar Duitschland gebracht. In den
oorlog worden zelfs kerkhoven niet ontzien. Een jong Fransch journalist, die bij den
Franschen troep dient, meldt, dat de Duitschers aan de eene zijde van een kerkhof
795 stonden, de Franschen aan de andere zijde. De Franschen kwamen op het denkbeeld een
gang te graven onder het kerkhof, de Duitschers deden hetzelfde, en een bloedige
ontmoeting had plaats onder de graven. Op een andere plaats namen de Duitschers
familiegraven, haalde de kisten er uit, en gebruikten de kelders als verschansingen.

800 **De steden en dorpen in de gevechtlinie.**

LONDEN, 1 December. (Eigen Bericht.) De "Times" verneemt uit Noord-Frankrijk
bijzonderheden over het lot van de steden en dorpen in de buurt van Yperen gedurende
de laatste vijf weken. Het blad meldt dat Baillent zeer veel had te lijden, al werd
het ook niet beschoten. Uitersteene en Meteren zijn hevig gebombardeerd.

805 Valenciennes, dat sedert 23 Augustus door de Duitschers is bezet, moet een schatting
van een millioen francs betalen als straf voor het feit, dat op de maire een pak
humoristische vlugschriften werd gevonden, welke tegen den keizer waren gericht.

Op het Oostelijk oorlogstooneel.

810 **Russische berichten.**

PETROGRAD, 30 Nov. (P. T. A.) Rapport van den generalen staf:

De hardnekkige gevechten in de richting Lowitsj duren voort. Een poging van de Duitschers om terrein te winnen in de omgeving van Sjernof werd afgeslagen met groote verliezen voor den vijand.

815 Op het front aan den linker Weichseloever bleef het den 29 Nov. bij een artilleriegevecht.

De Russische troepen namen dan 28sten Nov., na een strijd van tien dagen, de Oostenrijksche stellingen, welke de overgangen van de Karpathen dekken, over een uitgestrektheid van ongeveer vijftig kilometer van Konicza ten noorden van Bartfeld

820 aan de Jidofsk en Jindranofa, tot Sjoeko ten zuiden van Mezo en Laborcz. De Russen maakten vele krijgsgevangenen en veroverden talrijke kanonnen en mitrailleuses.

In de eerste helft van November maakten wij in het geheel 50,000 man en 600 officieren van het Oostenrijksch-Hongaarsche leger krijgsgevangenen.

Bij Plock namen de Russen vier barken, beladen met oorlogstuig.

825 In Oost-Pruisen wordt de strijd op kleine schaal voortgezet.

In de Zwarte Zee werd sinds 21 Nov. geen Turksch oorlogsschip meer opgemerkt.

PETROGRAD, 1 Dec. (P. T. A.) Rapport van den Staf van het Kaukasische leger:

830 De dag verliep zonder belangrijke gevechten. Den 27 Nov. wierp een Russische kolonne, die in het dal van den Euphraat het offensief nam, de Turken uit hun stellingen; dezen verloren op hun terugtocht twee kanonnen en krijgsgevangenen.

De toestand in het oosten.

835 BERN, 1 Dec. (W. B.) Omtrent den oorlogstoestand merkt de Berner "Bund" op: De beslissing ligt nog altijd bij den offensieven vleugel van Hindenburg's leger, welks krachtige opmarsch nog verder zuidelijk doordrong dan zelfs de Deutsche berichten zeiden. De Russen zelf immers maakten melding van de bezetting van Tussyn, 20 K.M. Zuidoostelijk van Lodz, door de Duitschers. Dat daar echter deze vooruitgeschoven troepen terugtrokken heeft waarschijnlijk aanleiding gegeven tot de Russische

840 overwinningsberichten. Dit echter zijn slechts partieele successen, die alleen dan van beteekenis zijn, indien den Russen de omtrekking of het indrukken van het vijandelijk front gelukt. De Russische aanvoering schijnt vol vertrouwen op de beteekenis der massa's, overal troepen te doen oprukken waarbij naar oud Russische gebruik op geen verliezen wordt gelet.

845

DUITSCHLAND.

De veroordeeling van de Deutsche doktoren.

850 BERLIJN, 1 Dec. (W. B.) Ambtelijk. Vanwege het departement van buitenlandsche zaken werd, zoodra bericht was ontvangen van de tegen de Deutsche officieren van gezondheid te Parijs ingestelde vervolging, den kolonel-dokter Pust een verhoor onder eede afgenomen.

Dr. Pust verklaarde daarbij:

855 Ik was van 7 tot 9 Nov. 's namiddags 2.15 chef van het veldlazaret No. 7 van het tweede korps te Lizy. Toen ik om kwart over twee het lazaret verliet, bevonden zich daar 405 gekwetsten.

Aangezien onze hoeveelheid medegebrachte en opgevorderde wijn bij het groot aantal gewonden snel verbruikt was, gelastte ik mijn helper Gast den 9en voormiddags voor onze zieken, die bestonden uit Duitschen, Engelschen en Franschen, wijn tegen afgifte van een bon te requireeren. Kort voor onzen afmarsch, welke door den snellen opmarsch

860 van de Franschen bespoedigd moest worden, kwam hij terug met twee vaten wijn elk van 100 liter inhoud, welke hij, zooals ik door navraag vernam, uit den kelder, van het tuinhuis van het kasteel Lizy had weggehaald. Hij zeide mij, dat hij geen bon, zooals ik hem gelast had, had kunnen afgeven, aangezien noch de burgemeester van Lizy, noch de eigenaars van het kasteel, noch een der bedienden was te vinden. Een bon in den

865 kelder achter te laten, was hem doelloos voorgekomen ?? bezighouden, aangezien gewichtiger zaken mij riepen; ik moest zoo snel mogelijk maatregelen nemen voor een haastigen afmarsch en overgave van het lazaret aan den eveneens in Fransche gevangenschap geraakten reserve-officier van gezondheid dr. Schulz Troffel.

870 Noch dr. Schulz, noch dr. Davidsohn treft eenige verantwoordelijkheid voor het wegnemen van den wijn. Ik alleen heb bevel gegeven om op de bovenaangegeven wijze te zorgen, dat er wijn kwam. Het is mij onverklaarbaar hoe men op het denkbeeld is kunnen komen, dat de door mij in het belang der gewonden - en werkelijk niet alleen voor de onzen, maar ook voor de vijanden - gerequireerde wijn op onrechtmatige wijze zou zijn verkregen. Een gelegaliseerd afschrift van het procesverbaal van het verhoor

875 is den Amerikaanschen ambassadeur te Berlijn ter hand gesteld, teneinde dit de Fransche regeering te doen toekomen. Maatregelen zijn genomen om door een betrouwbaren verdediger de noodige stappen te laten doen.

Een bezoek bij den Kroonprins.

880 Een Amerikaansch journalist, Karl von Wiegand, van de United Press Association, die onlangs in het hoofdkwartier van den Duitschen Kroonprins in het Argonnenwoud een bezoek bracht, heeft daarover een mededeeling gepubliceerd, waaraan door de "N. Ct." een en ander wordt ontleend.

885 De journalist werd ontvangen door den adjudant van den Kroonprins, en tijdens het gesprek met dezen, kwam de prins binnen; eenvoudig gekleed in de velduniform, met geen ander versiersel dan het lint van het IJzeren Kruis, was de Kroonprins zoo natuurlijk en eenvoudig, zegt Wiegand, dat men spoedig vergat met een toekomstigen Keizer te spreken.

890 "Wij begonnen onmiddellijk den oorlog te bespreken, die noodeloos offers vergt in een strijd, waarvoor zoo weinig reden scheen te bestaan, en ik kreeg daardoor onmiddellijk den indruk, dat dit niet de man is, om genoeg te vinden in dezen oorlog, noch de vuurvreter als hoedanig men hem dikwijls afgeschilderd heeft. Hij zei, dat hij blij was, dat ik het gevecht in de Argonnen kwam zien, dat zijn werk was en misschien de ongewoonste oorlog, eenig in zijn soort, "Ik ben soldaat en kan

895 daardoor niet over politiek met U spreken, maar deze oorlog schijnt me zoo onzinnig, zoo weinig noodzakelijk, zoo ongewenscht; maar Duitschland was geen keus gelaten in deze zaak. Van laag tot hoog weten wij, dat we vechten voor ons bestaan; anderen mogen hetzelfde zeggen, maar dat verandert niets aan het feit, dat wij een Duitsch volk zijn, een groote eenheid, vervuld van een waarlijk prachtigen geest van zelfopoffering; u zou nooit in staat zijn het Duitsche volk te overtuigen dat deze oorlog niet enkel en alleen is op touw, gezet om Duitschland te vernietigen."

900 De correspondent kreeg den indruk dat de Kroonprins evenals 99% der Duitschers Engeland verantwoordelijk acht, maar hij legde geen hatelijke bitterheid aan den dag, zooals in zoo menigen kring, hoog of laag, gehoord wordt, integendeel, er was een

905 soort van droefheid in hetgeen hij zei. De Kroonprins vroeg met diepe belangstelling naar de gevoelens die in de Vereenigde Staten bestonden ten aanzien van den oorlog en bleek niet in staat de houding van Amerika te begrijpen; hij meende dat de Amerikanen fair genoeg zouden zijn aandacht te wijden aan de Deutsche zijde van de zaak. "Wij weten", zeide hij, "dat het niets geeft onze oogen te sluiten voor het feit, dat een groot deel van de wereld tegen ons is." Hij schreef dit toe aan het feit dat Engeland zich meester gemaakt heeft van de communicatiemiddelen der wereldpers, dat Duitschland nooit voldoende beteekenis heeft gehecht tot nu toe aan de belangrijke rol door de pers in de wereldpolitiek gespeeld, en aan eenige andere redenen. Maar, voegde hij eraan toe: "Het was een verrassing

915 voor mij en voor vele anderen, dat Amerika, waarmede wij door meer handen van vriendschap en bloed zijn verbonden, meer dan met eenigen anderen neutralen Staat, waarheen millioenen Duitschers zijn getrokken, zoo totaal onbekwaam zou zijn, zich in onze plaats te stellen en niet in te zien op de wijs zooals het Deutsche volk dat zag, dat de Duitschers waren omringd door vijanden. Ik verbaas mij, dat men bij U het

920 Deutsche volk niet beter begrijpt, dat op de voorbeeldelooze wijze offers brengt in dezen reuzenstrijd, om zijn land te redden, maar ik heb vertrouwen in den rechtvaardigheidszin van het Amerikaansche volk, als het maar eenmaal in staat zal zijn, den geheelen toestand te begrijpen. Ik had vele vrienden in Amerika, en ik geloof dat ik er daar nog wel enkele heb. Ik heb vele vrienden in Engeland, of liever

925 die had ik!" Toen voegde hij er langzaam aan toe. "U moet mij eens vertellen, wat men in Amerika van mij denkt." Toen hij zag dat ik even aarzelde, zeide hij: "Ik hoor graag de waarheid."
"Uwe Hoogheid wordt meestal voorgesteld als Kriegshetzer, het hoofd van de oorlogspartij, het symbool van het militarisme." "Ja, dat weet ik, de Engelsche pers gaat nog verder en beweert dat ik steel." Het hoofd schuddend zei hij daarop:
"Gelooven de menschen werkelijk dergelijke dingen van mij; acht men mij in staat tot diefstal of gelooft men, dat ik verlof zou geven Fransche huizen te plunderen. Het is eenvoudig krankzinnig wat de Engelsche couranten vertellen van mij en van de Duitschers. Hoe vaak heb ik nu al volgens die couranten zelfmoord gepleegd? Hoe vaak

935 ben ik al gewond? Nog onlangs heeft men verteld, dat ik een nederlaag had geleden aan het Russische front. Het zou belachelijk zijn en amusant, als ik niet wist, dat de publieke opinie daardoor misleid werd. Wat aangaat de bewering, dat ik tot dezen oorlog zou hebben aangezet, ik kan alleen maar betreuren, dat men mij niet beter kent. Er is geen oorlogspartij in Duitschland, en die is er nooit geweest. Ik geloof,

940 dat de wereld begint te begrijpen dat in zooverre Duitschland hierbij betrokken is,

dit geen oorlog is van een of andere mytische militaire partij, maar van geheel het volk; de schitterende eenheid en solidariteit van Duitschland moet dat toch bewijzen. Het gepraat over militarisme is een in Engeland uitgevonden frase, waarmee men poogt de geheele wereld tegen ons in het harnas te jagen." De Kroonprins lachte hartelijk, 945 toen de correspondent hem vertelde van de Russische berichten, als zou de Keizer onlangs bijna gevangen genomen zijn bij Warschau. "Dat moest ik vader vertellen, daar zal hij plezier in hebben." De Kroonprins sprak met de grootste waardeering van den moed der Fransche soldaten en de wijze, waarop zij worden aangevoerd: "De Fransche soldaat wordt door niemand 950 overtroffen wat moed in het gevecht betreft. Hij gaat op schitterend individueele wijze te werk, en doet in intelligentie niet onder voor onze eigen soldaten, bovendien is hij in sommige opzichten wat bewegelijker en vlugger dan de Duitschers. Alleen als defensief vechter overtreft de Duitscher hem in volharding en 955 hardnekkigheid. Wat de aanvoering betreft, wij hebben groote bewondering voor den Franschen leider." Dit gesprek had een half uur geduurd; toen moest de Kroonprins zich voegen bij zijn staf, die buiten wachtte, maar voor hij wegreed, inviteerde hij den correspondent ten eten, opdat het gesprek kon worden voortgezet. De correspondent weerspreekt de meening dat de Kroonprins alleen zou lezen, wat voor 960 hem werd uitgeknipt. Hij zag op zijn tafel voorname Engelsche, Amerikaansche, Fransche en Italiaansche couranten, en met bijzonder genoegen wees de Kroonprins hen op enkele caricaturen in "Puck" en "Life". Het gesprek liep voorts over Amerikaansche literatuur. De Kroonprins bleek een groot bewonderaar van Jack London. De correspondent bleef eenige dagen in het hoofdkwartier van den Kroonprins, en zijn 965 indrukken waren bijna het tegendeel van die door de meeste van 's Kroonprinsen beschrijvers opgedaan. Het is een nuchtere, ernstige jongeman, sterk onder den indruk van zijn verantwoordelijkheid en van den ernst dezertijden. Hij ziet er wel heel jong uit, men zou hem zijn 32 jaar niet aanzien, maar hij is door de gebeurtenissen gerijpt. Hij heeft, zegt de correspondent, een zekere natuurlijke, rustige 970 waardigheid zonder pose, heeft een afkeer van het ceremonieele en vreest daarvan belemmering van den vooruitgang. Hij heeft een zekere neiging te zeggen wat hij denkt en dat veroorzaakt nogal eens moeilijkheden. "Van mijn gesprekken," aldus het telegram van Von Wiegand, "met den Kroonprins, heb ik den indruk gekregen, dat de bureaucratie allermint een goed hart toedraagt. Hij is vriendelijk van aard en naar 975 sommige van zijn officieren mij vertelden, is het feitelijk onmogelijk, hem het doodvonnis te doen teekenen van veroordeelde spionnen of franc tireurs. Onlangs hadden de Franschen een stormaanval gedaan op een van zijn loopgraven in het Argonnenwoud en waren met zware verliezen teruggeslagen. De Kroonprins had hun een wapenstilstand aangeboden om hun gewonden te halen. Toen ik hem daarnaar vroeg, zeide 980 hij: "Ja, er lagen verscheidene honderden dooden en gewonden voor onze loongraven, en ik kon eenvoudig de gedachte niet verdragen, dat die brave kerels zwaargewond moesten blijven liggen op enkele meters afstand soms van de loopgraven. Sommige probeerden c.M. tot c.M. vooruit te komen naar de Duitsche of naar de Fransche loopgraaf. Ik had er bijna ruzie om met den chef van mijn staf die zich verzette, zeggend dat de 985 Franschen zouden beweren, dat wij den wapenstilstand hadden gevraagd, omdat we geslagen waren, maar ik hield aan. Een man met de witte vlag werd naar de Fransche loopgraaf gestuurd met het aanbod dat wij hun gelegenheid zouden geven hun gewonden in de loopgraaf te halen en ook bereid waren ze zelf naar onze loopgraven toe te halen. De Franschen weigerden. Die gewonden kwamen allerellendigst om, sommige hebben 990 nog drie of vier dagen geleefd. Dat scheen een zoo onzinnige wreedheid, die door niets geboden werd, dat het niet was aan te zien." De chef van 's Kroonprinsen staf had gelijk. De Franschen meldden dat de Duitschers om een wapenstilstand hadden gesmeekt. De staf van den Kroonprins bestaat bijna uitsluitend uit jongere officieren. 995 Verschillende hunner verhaalden mij, dat hij een bijzondere gave bezit strategische problemen op te lossen. Ik geloof niet te veel te zeggen," aldus besluit Von Wiegand, "als ik beweer, dat de Kroonprins na dezen oorlog niet slechts een beroemd generaal maar ook een zeer populair man zal zijn."

1000 **ENGELAND.**

(Van onzen eigen berichtgever.)

Londen, 27 November.

Goed en slecht nieuws.

1005 Lord Kitchener was in staat gistermiddag in het Hoogerhuis mededeelingen omtrent de krijgsbedrijven te doen, die alleszins bevredigend mochten heeten. Hij sprak met grooten lof over de geallieerde legers in Noord-Frankrijk en België, waaruit hij

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

concludeerde dat de Duitschers langzamerhand leeren beseffen dat hun snoeverij tot Calais te zullen komen, gelijk staat met hun vroegere mededeelingen omtrent het komen tot Parijs. Met toejuichingen werd ook begroet zijn mededeeling dat het Belgische leger steeds in het veld wordt aangevoerd door koning Albert zelf, die trots alles wat hij reeds te verduren had nog niet het Belgische grondgebied verlaten heeft en niet voornemens was dit te doen. De gemalin van dezen zwaar-beproefden, heldhaftigen vorst vertoeft sedert gisteren te Londen; zij is naar Engeland gekomen om haar drie kinderen, die nog steeds bij Lord Curzon verblijven, een kort bezoek te brengen.

Ook over de aanwerving van recruten liet de oorlogs-Minister zich niet onbevredigend uit; hij herhaalde hetgeen hij op 9 November in den Guildhall zeide, dat hij niet onvoldaan was en dat ongeveer 30,000 man per week niet teleurstellend kan heeten. Maar voegde hij er bij: "Ik zeg niet dat dit aantal voldoende zal zijn. Ik denk dat uit hetgeen ik vroeger reeds zeide, begrepen zal worden dat de tijd zal komen dat wij veel meer mannen noodig zullen hebben. Als die tijd gekomen is – en ik zal wel zorgen dat dit tijdig genoeg bekend wordt gemaakt – dan ben ik vast overtuigd dat het land hetzelfde antwoord zal geven, dat het altijd gaf in dergelijke gevallen."

Was dus de rede van den minister van oorlog bemoedigend te noemen, des te pijnlijker was het dat zijn collega, de minister van marine, nagenoeg op hetzelfde oogenblik in het Lagerhuis het publiek had in te lichten omtrent de vreeselijke ramp die morgens de Britsche marine getroffen had door de ontploffing op den dreadnought "Bulwark" bij Sheerness, waarbij nagenoeg de geheele bemanning van 800 koppen ongeveer het leven verloor. Natuurlijk dat deze ramp diepen indruk heeft gemaakt. Er gingen allerlei praatjes; beweerd werd dat de Duitse onderzeeërs de Medway waren opgevaren en de "Bulwark" getorpilleerd hadden anderen zeiden dat er een Duitse spion onder de bemanning is geweest en dat deze het kruitmagazijn van het schip in de lucht had doen vliegen. Praatjes, die natuurlijk door niets en niemand bewezen zijn. Het zal vermoedelijk ook uit het deskundig onderzoek niet gemakkelijk te bewijzen zijn hoe deze ramp ontstond, maar uit de meening van deskundigen mag wel worden aangenomen dat men hier inderdaad te doen heeft gehad met een ongeluk en niet met een vijandelijken aanval.

Uit de verhalen van velen, die ooggetuigen van den ondergang der "Bulwark" waren, deelt de "Daily Chronicle" vanochtend o.a. het volgende mede: "Na de ontploffing was alles in de haven opeens in beweging. Op alle schepen renden de bemanning aan dek, sommige nagenoeg geheel versuft door de hevigheid der ontploffing. Mij is verteld dat op vele schepen in de nabijheid geen stuk glas of aardewerk heel is gebleven en dat zelfs het dikke glas der patrijs-poorten verbrijzeld is. Mannen aan dek werden meters weggeslingerd. – Oogenblikkelijk waren van tal van oorlogsschepen booten uitgezet en reddingsloepen kwamen aanvaren uit alle richtingen. Zij kwamen echter nagenoeg voor niemandal, want een oorlogsschip, gereed liggende voor het gevecht, is zoo zeer van nagenoeg alle houtwerk ontbloot, dat bijna niets drijvende was en het metaal, dat eenige minuten tevoren een fraai oorlogsschip had gevormd, was zóó totaal verdwenen, alsof het nooit behoord had tot de marine-lijst.

Zoo spoedig mogelijk werden de levenden en doden opgevischt en naar de andere oorlogsschepen gebracht en kort daarna in sloepen naar Sheerness Pier gebracht, waar een motor-ambulance voor het marine-hospitaal te Chatham gereed stond. Een klein aantal leden der bemanning had nachtpermissie gehad en zij waren aan boord van een kotter om naar de "Bulwark" te worden teruggebracht, toen de ramp plaats had – waren zij een paar minuten vroeger langs-zij van het oorlogsschip gekomen, zij zouden vermoedelijk ook slachtoffers geworden zijn.

Men beweert, dat de "Bulwark" op oorlogsssterkte 815 man aan boord had, onder wie ongeveer 100 behorende tot de marinereserve.

Nadere bijzonderheden vermeldden dat een scheepsbouwer, wonende dicht bij Sheerness-Pier, bij de ontploffing zijn huis voelde heen- en weêr-schudden en alles in huis ratelde. Trouwens, overall in Sheerness schudden de huizen en de menschen holden de straat op, elkander vragende wat er gebeurd was, want de schok was veel heviger geweest dan van gewoon kanonvuur in de buurt.

De "Bulwark" was bezig ammunitie te laden van daarnaast liggende schuiten en er wordt beweerd dat daarop ook ladingen kruit gelegen hebben. Als dat zoo is, dan zijn ook die schuiten met hun bemanning, drie mannen op elke schuit, verdwenen.

Te Southend en West-cliff on Sea, aan den linker-oever der Theems, zagen de menschen die langs het strand liepen opeens een hooge vlam, dadelijk gevolgd door een dikken, groenachtigen rook, die ongeveer tien minuten bleef hangen. De beroemde lange pier te Southend schudde heftig heen en weer en de schok is ook gevoeld door honderden burger-Duitsche [brger-Ditsche] gevangenen, die aan boord zijn van schepen, liggende in Southend Roads.

Wat de oorzaak van de ramp geweest is, zal misschien uit het onderzoek blijken, maar

1075 hoe het zij, eenige honderden brave zeelieden meer hebben het leven gelaten voor hun vaderland – zonder dat zij den vijand onder de oogen hadden te zien. Hun vaderland beweent ben...

In Somaliland.

1080 In een telegram in het Ochtendblad van heden wordt melding gemaakt van een gevecht tusschen een Engelsch corps kameelruiters en Derwisjen. Dat telegram toont dus dat de Engelschen ook met een oproerige beweging in Somaliland rekening hebben te houden, want al zoeken we tevergeefs op onze kaarten naar de in het telegram genoemde
1085 plaatsen, wij zullen ons zeker niet vergissen als we veronderstellen, dat met het in het telegram genoemde plaatsje Burno bedoeld is, het in Somaliland gelegen Burao. Wij weten immers dat Derwisjen in Somaliland, waar het Engelsche kameelkorps sedert lang eigenlijk alleen in het kustgebied orde en rust waarborgt, in het binnenland zich nog steeds als heer en meester beschouwden, en dat reeds lang in Engeland op een krachtiger actie tegen die oproerige Derwisjen werd aangedrongen. Met den oorlog hebben dus waarschijnlijk de operatiën in Somaliland weinig uitstaande. Ook zonder
1090 dezen oorlog zouden de Engelsche kameelruiters wel met de Derwisjen zijn slaags geraakt. De groote overwinning die zij nu hier behaalden en die zooals het telegram van hedenmorgen zegt, in het geheele protectoraat goeden indruk zal maken, heeft echter zeker vooral een beteekenis, nu zij althans hier de uitzending van versterkingen onnoodig zal maken.

1095 **Voetbal en oorlog.**

Omtrent het al of niet voortzetten van de voetbalwedstrijden in Engeland, die naar onze Londensche berichtgever schreef, op de recruteering een zoo ongunstigen invloed oefenen, is nog geen besluit genomen. Maar intusschen hebben reeds vele bladen
1100 besloten de verslagen over deze wedstrijden achterwege te laten in de hoop, dat dit wellicht de belangstelling zou verminderen. Intusschen werden Zaterdag jl. De wedstrijden nog door 173.000 belangstellenden bijgewoond, een belangrijke vermindering met den voorafgaanden Zaterdag, toen dit cijfer 234.000 bedroeg.

De toestand in Indië.

1105 De Engelsche legatie te 's-Gravenhage zendt ons het volgende uitvoerige stuk: De Staatssecretaris voor Indië heeft het volgende telegram ontvangen van den onderkoning, gedagteekend 10 November 1914:
Ik acht het wenschelijk dat Zijner Majesteit's Regeering onderricht worde omtrent de
1110 houding van de toonaangevende hoofden en van de openbare meening onder de Mahomedanen in Indië, met betrekking tot het uitbreken van den oorlog tusschen Groot-Britannië en Turkije. Zijne Hoogheid de Aga Khan heeft een volledige uiteenzetting van zijne houding gegeven, welke in Indië openbaar is gemaakt en ik ontvang dagelijks telegrammen van zijne volgelingen, waarin de verzekering wordt gegeven dat zij geheel instemmen met deze inzichten, en van hun toewijding aan het Britsche keizerrijk. U
1115 heeft reeds een afschrift ontvangen van het manifest, uitgegeven door Zijne Hoogheid den Nizam van Hydebarad, waarin hij er met nadruk bij alle Mahomedanen op aandringt het als hun duren plicht te beschouwen, in dit kritieke oogenblik onwrikbaar trouw te blijven aan hun oude en beproefde loyauteit jegens de Britsche regeering.
1120 Andere aanzienlijke Mahomedaansche leiders, die soortgelijke verklaringen hebben afgelegd, zijn Hunne Hoogheden de Begam van Bophal, de Nabob van Rampur en de Nabob van Tonk.
Hare hoogheid de Begum sprak in een toespraak tot haar volk ter gelegenheid van een openbare receptie op 6 November, nadat zij uitgelegd had dat Groot Britannië tegen
1125 zijn wil in dezen oorlog betrokken was, omdat het een kleiner Staat tegen de Regeerigheid van Duitschland wilde beschermen, de hoop uit, dat alle Mahomedanen zouden toonen nog even standvastig als vroeger te zijn in hunne loyauteit en er tegen zullen waken onder vijandigen invloed te komen. Hare Hoogheid vestigde eveneens de aandacht op de talrijke gelegenheden waarin Engeland zich een waarachtig vriend van het Turksche Keizerrijk had betoond, en Zij besloot met de verklaring, dat Zij steeds
1130 trouw zou blijven aan de verdragen, welke tusschen Bhopal en de Britsche Regeering gesloten zijn, aangezien deze verdragen niet alleen bindend voor haar zijn als Hoofd der Regeering onder bescherming van de Britsche Regeering, maar ook als volgelingen van den Islam, welke van al zijn volgelingen eischt dat een belofte als heilig worde beschouwd. De Nabob van Bampar heeft in zijn proclamatie tot zijn volk uiteengezet,
1135 dat de oorlog door de Britsche Regeering niet gezocht was en dat de Britsche zaak een rechtvaardige is. Daarom vermaande hij zijn onderdanen en noodigde hij alle Mahomedanen in Indië uit tot standvastigen trouw in deze crisis en om alles aan te wenden, wat in hun vermogen lag, om de Britsche zaak, die ook een zaak van Indië is,

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

1140 te bevorderen. Het manifest, uitgevaardigd door den Nabob van Tonk, verklaart, nadat
Zijne Hoogheid er zijn leedwezen over betuigd had dat Turkije dezen oorlog begonnen
was met miskenning zoowel van de talrijke gunsten welke 't van Engeland had ontvangen
als van het feit dat tal hunner geloofsgenooten volledige vrijheid van godsdienst
genieten en onder Britsche bescherming in vrede leven – dat het de dure plicht van
1145 alle Mahomedanen in Indië is, trouw en eerlijk tegenover het Britsche keizerrijk te
blijven en niets ongedaan te laten dat dien trouw bewijzen kan.
Telegrammen zijn ook ontvangen van den Khan van Kalat, den Nabab van Malerkotta en
den Nabab van Banganepalle, inhoudende betuigingen van trouw en van hun wensch om het
Britsche Keizerrijk te dienen.
De uitingen van de gevoelens onder de Indische Mahomedanen zijn over het algemeen
1150 even treffend. In geheel Indië zijn bijeenkomsten gehouden, in welke de feiten,
vervat in mijn communiqué, werden uiteengezet en moties werden aangenomen waarbij der
Regeering de verzekering werd gegeven van den standvastigen trouw der Indische
Mahomedanen in de tegenwoordige crisis. De verzekeringen welke ik in het belang van
Zijner Majesteits Regeering heb gegeven ten aanzien van de onschendbaarheid der
1155 Heilige plaatsen, zijn algemeen met dankbaarheid begroet. Tot de openbare lichamen
welke mij telegraphisch door hen aangenomen bewijzen van trouw deden toekomen,
behooren: de "All India Moslem League", de "Bombay Presidency Moslem League", den
"United Provinces Moslem League", de "Puesab Moslem League", de "Behar Provincial
Moslem League", de "All India Safi Conference", de "Trustees of the Mahomedan Anglo-
1160 Oriental College at Aleargh" en de "Committee of All Mahomedan Edicational
Conference".

De volgende moties zijn die: welke zijn aangenomen door het bestuur van de "All India
Moslem League", welke ik in hun geheel aanhaal als kenschetsing van den geest, welke
1165 in die openbare lichamen heerscht:
In de eerste plaats: "dat de Council of the All India Moslem League nogmaals
uitdrukking geeft aan de diepgewortelde loyauteit en de oprechte toewijding der
Indische Muzelmannen aan de Britsche Kroon en Zijne Excellentie den vicekoning
verzekert, dat de deelneming van Turkije aan den tegenwoordigen oorlog, niet in de
1170 geringste mate die trouw kan aantasten en dat de Council vertrouwt dat geen enkele
Muzelman in Indië een, haarbreedte zal afwijken van zijn hoogsten plicht jegens zijn
soeverein".

In de tweede plaats "dat de Council of the All India Moslem League, diepgevoelden
dank betuigt aan de Britsche Regeering voor de verzekeringen aan de Muzelmansche
1175 onderdanen gegeven betreffende de bescherming der Heilige Plaatsen van den Islam in
Arabië en elders tegen gewelddaden en de ontvangen verzekeringen, van gelijke
strekking, van de zijde der bondgenooten."

Verscheidene godsdienstige lichamen hebben soortgelijke boodschappen gezonden, met
inbegrip van de "Khuddam-i-Kauka Society", door haren secretaris Moulvi Abdul Bari en
1180 de "Ansuman Gulska Martazawi", hetwelk een bijeenkomst hield, geleid door Maulana
Syed Naserhussain Mustahed, den geestelijken leider van de Shia gemeente en moties
aannam, waarbij der Britsche regeering de verzekering werd gegeven van de diep
gewortelde en onverbreekbare trouw van de Indische Shias.

Dadelijk na het uitbreken van den oorlog werd het houden te Quettal van een groote
1185 vertegenwoordigende bijeenkomst van Muzelmannen gemeld, omvattende verscheidene
Stamhoofden en hoofdlieden, en waarin met algemeene stemmen werd besloten dat de
Muzelmannen van Baluchistan deze gelegenheid hadden aangegrepen om opnieuw hun
onbezweken trouw en toewijding aan de Britsche Regeering te betuigen en haar te
verzekeren dat volledig vertrouwen kan worden gesteld in de aangeboren trouw der
1190 Muzelmannen.

Op bijeenkomsten gehouden te Deraismail Khan, Lahore, Rangoon, Madras, Cawnpore,
Ajmer en Cannanore werden loyalistische moties aangenomen, welke bewoordingen mij
werden geseind. Het is onmogelijk binnen het kader van dit telegram den volledigen
tekst dezer moties te vernielden, maar de geest van loyauteit en toewijding, in deze
1195 moties en in de talloze telegrammen en brieven, door mij uit elk deel van Indië over
hetzelfde onderwerp ontvangen, tot uiting komende, laat geen twijfel over omtrent de
gevoelens welke overheerschend zijn onder de Mahomedanen in Indië in de tegenwoordige
crisis.

1200 **FRANKRIJK.**

Een voorstel van de C. G. T.

Het bestuur van de C(onfédération) G(énérale) du T(ravail) heeft den minister van
arbeid in kennis gesteld met een voorloopig plan in haar vergadering ontworpen en
vastgesteld.

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

1205 De bedoeling is in elk industriecentrum tijdelijke gemengde commissies (voor den duur van den oorlog) in het leven te roepen; waarin zitting moeten hebben patroons en werklieden uit de industrie van de omgeving, onder leiding van een regeeringsvertegenwoordiger.

1210 Deze commissies moeten onderzoeken op welke wijze het oeconomisch leven hel best in normale banen kan worden geleid; de aanvoer regelen van grondstoffen; in gemeenschappelijk overleg loonen en arbeidstijd vaststellen; zich bezig houden met het leerlingvraagstuk, dat van groot belang in de toekomst zal zijn, nu zooveel vaklieden het leven laten op de slagvelden.

1215 **De strijd tegen het alcoholisme.**

De krachtige maatregelen, door civiele en militaire overheden genomen ter bestrijding van het drankmisbruik, schijnen op veel lijdelijk verzet te stuiten. Enkele dagen geleden maakten wij hier melding van klachten dienaangaande over toestanden in Normandië. Thans weder constateert de "Tems", "dat de strijd tegen het alkcholisme zwaar zal zijn. Men behoort zich hier wel terdege rekenschap te geven en zich niet te verbeelden, dat het misbruik gemakkelijk is uit te roeien."

1220 De "Tems" doet een beroep op alle goedgezinde burgers om de overheid in haar vaderlandslievend streven te steunen; zoo niet "dan zal met de regeling spoedig de voet worden gelicht."

1225 Naar aanleiding van het artikel, waarin het blad op een opleving van het drankmisbruik had gewezen, ontving het een schrijven van den president van de Chambre Syndiciale du commerce in gros des vins, cidres, spiritueux et liqueurs", den heer Goulet, die erop wijst, dat de clandestiene levering van drank mogelijk is tengevolge van het feit, dat de brandewijnstokers buitengewoon groote hoeveelheden achter de hand houden en onttrekken aan de fiscale contrôle. De heer Goulet meent, dat daar het groote kwaad schuilt. Zoolang niet aan dien misstand een einde is gemaakt, zal de kwaal ongeneeslijk blijven.

BELGIË.

1235 **Belgische berichten.**

Een onzer berichtgevers meldt: Te Brussel zijn de daar nog verblijf houdende mannelijke Engelsche onderdanen tot den leeftijd van 55 jaar geïnterneerd in de Ecole Militaire.

1240 Was er eerst een publicatie, dat de Mark niet beneden fr. 1.25 mocht worden aangenomen, thans mag die ook niet onder 1.- 1.25 worden uitgegeven.

In Antwerpen worden deze week de inwoners op broodrantsoen gezet; daar mag dan nog slechts 300 gram graan per dag en per inwoner worden gebruikt.

Uit België.

1245 Onze berichtgever seint uit Sluis, 1 Dec.:

De zware slagen, die gisterenmiddag omstreeks 3 uur uit de richting Helst gehoord werden, zijn niet herhaald. De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat het angespoelde mijnen waren, die de Duitschers deden springen. Een andere is echter, dat het nieuwe, zwaardere en verdragen geschat, dat de Duitsche marinetroepen daar aanvoeren, werd

1250 ingeschoten. De beschieting door de Engelsche schepen, die de vorige week plaats had, schijnt min of meer een verrassing geweest te zijn. Om bij een herhaling beter gewapend te zijn en de haven van Zeebrugge tot elken prijs als operatiebasis voor haar duikbooten te verdedigen, schijnt de militaire overheid alles op het spel te zetten. Geen spiedend oog kan daaromtrent iets gewaar worden. Zeebrugge zelf is dan

1255 ook geheel ontruimd. Trouwens, ook op de groote gevechtlinie, bij Yperen, zijn soortgelijke maatregelen genomen. Meer dan een uur achter front heeft alles een goed heenkomen moeten zoeken. De dorpjes Klerken, Keven, enz. zijn alle verlaten. In Brugge is er weinig verandering in den toestand gekomen. Nog altijd worden er groote transporten gewonden aangevoerd en verder doorgezonden. De economische toestand is

1260 natuurlijk alles behalve rooskleurig. Om de belangrijke kantindustrie zooveel mogelijk gaande te houden, heeft zich onder voorzitterschap van het oud-Kamerlid Josef Strubbe een zoogenaamd kant-comiteit gevormd, dat, nu de kooplieden voor een groot gedeelte afwezig zijn en voor de rest onmachtig of weigerachtig om iets te

1265 vinden. Nochtans zijn er zeer veel werklozen. Ook blijkt hier, evenals elders, een geraffineerd stelsel van spionage te zijn ingevoerd om te onderzoeken of de inwoners zich ook aan onvriendelijke uitdrukkingen tegenover het Duitsche leger schuldig maken. De straffen zijn meestal geldboeten. Echter niet alle Bruggenaren, die zich aan dergelijke overtredingen schuldig maken, komen er betrekkelijk goed af. Sedert

1270 eenige dagen bevindt zich in hechtenis de heer Beyaert, een rustend priester, die

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

- betrapt werd op het hoogst misdadige bedrijf van correspondentie te hebben willen zenden aan een Engelsch blad. Veel is bij de Duitschers met boete goed te maken, maar een dergelijke misdaad toch niet. De priester is dan ook gevankelijk naar Duitschland gezonden. In goed vertrouwen had bij zijn brief gegeven aan een soort
- 1275 gelegenheidskruier, naar het schein een eenvoudig landbewoner, die echter later bleek een Duitsche huurling te zijn.
- Velen zijn trouwens voor zulke praktijken op hun hoede, nemen zelfs een loopje met dit soort brieven. Bij een ingezetene van Brugge kwam Zaterdag ook een dergelijk
- 1280 soort "boertje", misschien hetzelfde, met de vraag, of hij soms brieven mee kon nemen naar Holland.
- "Do you speak English" vroeg de Bruggenaar, geheimzinnig een enveloppe in de hand houdend. Het boertje keek dezenloos voor zich.
- "Parlez-vous francais?" vroeg hij toen. Weer een niet-begrijpend hoofdschudden.
- 1285 Maar op de vraag: "Spreekte Vlaamsch?" antwoordde de man, met een onmiskenbaar Duitschen tongval, dat hij dat wel verstond. De Bruggenaar deed nu alsof hij het toch maar beter vond, den brief niet te verzenden. Maar nu ontpopte het boertje zich in zijn werkelijke hoedanigheid, griste den man den verdachten brief uit de handen en... vond een ledige enveloppe, waarin aan den binnenkant een man met een langen neus was geteekend.
- 1290 Van dit geval werd geen aangifte gedaan! Men vermaakt er zich nu in Brugge mee, voor zoover men althans het lachen nog niet verleerd heeft.
- Bedenklijke gezichten zijn echter getrokken tegen de pas verschenen proclamatie, dat van Donderdag tot Maandag alle leden van de burgerwacht op de Kommandantur hun
- 1295 handteekening moeten zetten. Er is wel een geruststellende verklaring bij, maar toch, men vreest. Trouwens, die vrees weten de Duitschers zelf te exploiteeren. Op de Kommandantur deed een inwoner aangifte, dat landweermannen bij hem geplunderd hadden, Eenige dagen later ontving de man bericht, dat het onderzoek had uitgewezen, dat geen landweerman daar schuldig aan kon zijn. Degeen, die de boodschap overbracht, raadde den klager aan, de klacht maar in te trekken. Hij zou er anders zelfs last mee kunnen
- 1300 krijgen...
- Zoo ging het de laatste dagen in Brugge. De stad zelf is alleen te voet te bereiken van Eecloo af, een afstand van ongeveer 8 uur.
- Toch, ondanks alles, geven vele Belgen er de voorkeur aan, maar weer op hun
- 1305 geboortegrond te leven, moet het zijn, te lijden. Zoo ziet men in het voor een groot deel verwoeste Dendermonde zelfs vele gezinnen bivakkeeren op plaatsjes, waar eens hun huizen stonden. Van muur tot muur hebben ze groote zeilen gespannen. Tusschen de ruïnen gloeit hier en daar een potkacheltje. Met zeer veel moeite wordt het hoognoodige voedsel verkregen. Zoo gaat men den winter tegemoet.
- 1310 Sluis, 1 Dec. 's midd. 12 uur.
- Klaarblijkelijk is de strijd aan de Yser hedenmorgen opnieuw met groote hevigheid begonnen. Het zware kanongebulder is den geheelen morgen niet van de lucht geweest. Zelfs hier trilden de huizen op hun grondvesten.
- 1315 **HONGARIJE.**
Hongaarsch moratorium.
BOEDAPEST, 30 Nov. (W. B.) De "Staatscourant" bevat het besluit, waarbij het moratorium met enige wijzigingen wordt verlengd tot 31 Januari e.k.
- 1320 **SERVIË.**
Nieuwe legercommandant.
WEENEN, 30 Nov. (W. B.) Naar het Correspondentiebureau Wilhelm verneemt is generaal Bojovie, commandant van het eerste Servische leger, gepensionneerd en vervangen door generaal Misit, tot nu toe sous-chef in het hoofdcommando.
- 1325 **RUSLAND.**
Tegenspraak.
PETROGRAD, 30 Nov. (R. T. A.) Wij zijn gemachtigd op de meest besliste manier de mededeeling van den Duitschen generalen staf, gepubliceerd door het Wolfffbureau, tegen te spreken, volgens welke de officieele Russische communiqués de gevangenneming van de Duitsche generaals Liebert en Pannewitz zouden hebben vermeld.
- 1330 De Russische communiqués hebben nimmer melding gemaakt van die generaals.
- JAPAN.**
1335 **Tegenspraak.**
BERLIJN, 30 Nov. (W. B.) De "Figaro" en andere buitenlandsche bladen hebben berichten

verspreid betreffende een briefwisseling tusschen den Keizer en den Mikado, kort voor den val van Kiautsjou. Het behoeft geen betoog dat deze briefwisseling, niet al de daaromtrent vermelde bijzonderheden, louter verzinsel is.

1340

ZUID-AFRIKA.

De burgeroorlog.

Omtrent den burgeroorlog in Zuid-Afrika komen weinig belangrijke berichten. Wel ontvangen de Engelsche bladen voortdurend berichten omtrent kleine gevechten –
1345 natuurlijk kleine gevechten, want de oorlog is niet meer dan een guerilla – tusschen de regeeringscommando's en afdeelingen van de opstandelingen, maar een denkbeeld hoe nu werkelijk de toestand is, krijgt men daardoor toch niet. Alleen bewijzen die berichten in de eerste plaats, dat de nadruk dien de telegrammen over de vervolging van De Wet konden wekken omtrent een spoedig einde van den strijd, onjuist is, en in
1350 de tweede plaats, dat de oproerige beweging zeer uitgebreid is en dat het aantal der aanhangers van De Wet en Beijers belangrijk grooter is, dan eerst wel werd vermoed. Dat toont ook een telegram uit Johannesburg aan de *Times*, waarin wordt meegedeeld, dat de zware druk die de operatiën in verband met den burgeroorlog en de operatiën tegen Duitsch Zuidwest-Afrika op de mannelijke bevolking van Zuid-Afrika leggen,
1355 duidelijk blijkt uit het feit, dat de vrouwen der landbouwers nu ploegen en toezicht houden op den kafferarbeid op de hoeven, omdat hun mannen op commando zijn.

TELEGRAMMEN.

Albanië.

1360 WEENEN, 30 Nov. (W. B.) Aan de "Albanische Korrespondenz" wordt uit Sauti Quaranta bericht:
De voorloopige regeering van Epirus heeft een proclamatie uitgevaardigd aan het volk van Boven-Epirus, waarin gezegd wordt: "Onze strijd is met een overwinning geëindigd. Al onze wenschen zijn vervuld. Gij zijt voorgoed opgenomen in de Helleensche familie".
1365 In de proclamatie wordt dan verder aan alle officieren, onderofficieren en soldaten, die heldhaftig hebben gestreden onder de banier van Epirus, hartelijk dank gebracht en hun missie voor geëindigd verklaard.
De proclamatie eindigt aldus: "Leeft allen gelukkig, gij en uwe nakomelingen, in den
1370 schoot van onze moeder Griekenland."

ONZE OOST.

Indië en de oorlog.

Kleeding voor de noodlijdende Belgen.

1375 Te Batavia hebben de dames M. H. Damme, B. Pannekoek, S. Roessingh van Iterson, J. E. Schumann en M. Teilers zich tot een comité gevormd voor het verzamelen van kleeren voor de noodlijdenden in Nederland. Reeds twintig dames hebben zich beschikbaar gesteld om in verschillende wijken voor dat doel werkzaam te zijn, terwijl over geheel Indië sub-comités zullen worden in het leven geroepen.
1380 Den 21sten October meldde liet *Bat. Nbl.*: Het dames-comité heeft alle eer van haar edel werk. Morgen worden ruim 60 kisten met kleeren voor de noodlijdenden per s.s. "Goentoer" naar Nederland verscheept.

Werkzaamheden gestaakt.

1385 De *N. Soer. Ct.* bericht, dat in verband met den oorlog de N. I. S. de werkzaamheden tot uitbreiding van het spoorwegnet gestaakt heeft.

Aan den Grooten Boom.

1390 De lokalen van den Grooten Boom te Soerabaja waren 20 October thans nagenoeg leeg. De dagelijksche ontvangsten bedragen geen vijfde van de vroegere inkomsten. De toestand zal echter niet lang meer zoo duren, aangezien rijkbeladen schepen van Nederland naar Java onderweg zijn.

Een niet onvermakelijk kaatsspel.

1395 In het *Bat. Nbl.* van 21 October lezen wij;
Het postkantoor deelde ons heden mede, dat veertien postzakken, voor Duitschland bestemd en afkomstig van Batavia, Weltevreden, Semarang, Soerabaja en Makasser, op 30 Juli per s.s. "Tambora" verzonden, te Bordeaux zijn aangehouden en vermoedelijk per Fransche mail via Singapore zijn geretourneerd. Deze zakken werden heden per s.s.
1400 "Prins der Nederlanden" terug ontvangen en worden morgen per s.s. "Goentoer" weer via Nederland doorgezonden. Wij zijn erg benieuwd te weten, wanneer die postzakken eindelijk hun bestemming zullen bereiken.

AVONDBLAD.

1405 Tweede Blad.

Van Dag tot Dag.

De Fransche soldaten van 1914.

- 1410 Van een ouden vriend, die tot herstel ? gezondheid aan de Italiaansche Riviera verblijf houdt, krijg ik het verzoek: Schrijf mij toch eens hoe de Franschen het maken in den oorlog, ik lees bijna nooit iets van hen."
- 1415 Ik antwoordde hem dat de Franschen zelve bijna niets vernemen omtrent hetgeen hun eigen soldaten doen. Tot voor eenigen tijd waren de zeer korte *communiqués* van legerbestuur, die ongeveer niets zeiden, de enige oorlogsberichten. Niet genoemd werden de namen van bevelhebbers, van plaatsen waar gestreden werd, van regiment en manschappen, die zich onderscheiden hadden. Er heerschte een indrukwekkende stilte. Sinds worden er half officieele verslagen in *Le Bulletin des Armées* gegeven, die telkens in een kort overzicht doen zien wat in de paar laatste weken plaats greep, maar ze zijn zeldzaam sober en in het geheel niet aanschouwelijk. Wie zich al de brieven, verslagen, beschrijvingen herinnert in de dagbladen gedurende den oorlog van
- 1420 1870, gevoelt zich misdeeld en hongert naar meer nieuws. Maar als ik mij herinner al wat ik toch, de berichten uit de oorlogskampen worden ingehouden, las in ? van dagbladen, zoo Fransche als Engelsche, Duitsche en Zwitsersche, en wat ik hoorde van vrienden in Frankrijk en België, die op het oorlogstooneel geweest waren, dan bespeur ik dat ik toch een levendigen indruk kreeg
- 1425 van de Fransche soldaten in 1914. Wat zij deden en duldden schijnt mij ? evenaren de heldhaftigste roemrijkste ?den, in hun militaire geschiedenis ver?d. En ik haast mij om het beeld dat ik voor oogen kreeg te schetsen, opdat mijn vriend van de Italiaansche Riviera het moge zien.
- 1430 Honderden indrukken vormden den totalen indruk. Ik kan geen autoriteiten ?men, mij op geen zeggen van iemand beroepen. Het is geen wetenschappelijk betoog wat ik lever. Een impressie deel ik mede. Woest stormt het buiten terwijl ik dit schrijf. En waarlijk, de bonzende stooten van den wind op mijn venster en het gieren door de schoorsteen en boomen helpen mij niet.
- 1435 Want ik heb u te doen verwezenlijken een groote stilte! Niemand preekt op het oorlogsterrein, waar de Franschen kam?, geen overbodig gebaar wordt ge?, met gesloten lippen schrijden ernstig en vol zelfbedwang ? strijders voorwaarts, dan kruipen ze achter elkander zonder geluid te geven in loopgraven, daar liggen ze dagen en nachten in modder en water te wachten en te ?en tot nu en dan een uitval, een korte strijd
- 1440 van man tegen man mogelijk is. Maar slechts zelden is daartoe gelegenheid, de spade wordt gehanteerd dag aan dag, 's nachts of als het mist worden dooden begraven en zwaar-gewonden weggebracht, ? al duldend, wachtend, wakend zonder gelegenheid om d evoeten warm te stampen en te loopen, wordt een verdedigings- en aanvalslinie van drie honderd Engelsche mijlen, door de Fransche troepen verdedigd, terwijl de zware
- 1445 bommen boven en naast hen inslaan. Elk oogenblik loopen ze kans door een zware overmacht te worden aangevallen. Ze hebben zich te verdedigen tegen een vijand, die niet vraagt hoeveel duizenden levens hem elke aanval kost en die bloed spilt als water. Maar zij houden stand, roerloos, rustig, gehoorzaam, onverdroten.
- 1450 Al de oorlogvoerenden zijn dapper en lijden met ongelooflijke doodsverachting. De moed waarmede al die jonge Duitsche soldaten in de laatste gevechten, scouder tegen schouder, front-aanvallen deden, ongeschokt, ofschoon zij in dichte gelederen met honderden weggemaaid werden, is subliem.
- 1455 Maar waarom de zwijgende, bedaarde moed en volharding in de loopgraven der Franschen mij zoo tot bewondering stemt, is omdat de Franschen Franschen zijn en hun militaire geschiedenis op mij steeds, den indruk maakte, dat het Fransche genie, de Fransche volksaard de soldaten meer geschikt maakt tot aanvallen en bestormen dan tot verdedigen en retireeren. Daarom dacht ik in het begin van den oorlog zoo vaak: hoe zullen de onstuimige Franschen de nieuwe wijze van oorlogvoeren kunnen dulden, welke
- 1460 hen dwingt als konijnen hollen te maken om zich in te verbergen? Het antwoord op die vraag is het feit, dat hun legers nu geduchter zijn dan in het begin van den oorlog, en dat zij een taaiheid, een geduld, een ernstige waardigheid en zelfbedwang toonen, welke mijn diepe bewondering wekken. Zie handhaven hun *élan* en goed humeur. Als nu en dan, na lang onderaardsch verblijf de oorlog voor hen even
- 1465 lyrisch wordt en zij met de bajonet naar voren kunnen stormloopen, dan springen zij weder voorwaarts met al den *brio*, al de wilde geestdrift van weleer, om, als het hoornsein klinkt, weder kalm en in volkomen orde in de loopgraven te kruipen.

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

- 1470 Weet je, mijn vriend, wat ik voor oogen krijg als ik de Fransche soldaten van 1914 poog te zien?
- 1475 Ik aanschouw een betrekkelijk dunne linie van verdedigers der loopgraven, welke tot onderaardsche vestingen aangroeiden, die deze vele honderden mijlen ver moet in stand houden. Ze zijn een leger van anoniemen, van naamlooze landsverdedigers. Niemand ziet hen of hoort wie zich onderscheidt. Van *la gloire* is geen sprake... alleen van plicht en vaderlandsliefde! Hun namen worden niet genoemd. De geliefden daar ginds weten niet eens waar hun regimenten liggen. Niet met militaire muziek, wuivende vaandels en schitterende uniformen rukken zij op. De anonieme soldaten zijn van de anonieme officieren bijna niet te onderscheiden. Geen jonge officieren, die met heerlijke bravoure de sabel zwaaien, en met een *beau geste* op den vijand aanrennen. Neen, ze zien soms in geen dagen een vijand, terwijl de vijandelijke bommen en kartetsen hen onder een hagelbui van splinterend staal en kogels binnen hun loopgraven houden. In oorlog nog meer dan in vrede is *le moral*, is de opgewekte geest bij plichtsvervulling wat boven alles onontbeerlijk is.
- 1485 Dat de Franschen, anoniem strijdende, dezen opgewekten geest in de groote stilte van moorddadige velden, waarop geen vijand te zien is, handhaven, is zeker ook te danken aan den grooten, zwijgenden opperbevelhebber, dien zij nooit zien, maar die van verre hun bevelen zendt, en die door zijn karakter hen bezielt daar hij hun volle vertrouwen heeft.
- 1490 Van generaal Joffre verneemt men weinig en ziet men weinig. Hij maakt geen vertoon op een steigerend paard, en houdt geen toespraken. Hij is de stille man op het stille veld. Maar hij is onverzettelijk, weet bataljons op te offeren als dat onontbeerlijk is; maar gaat zuinig om met de levens van zijn soldaten. Hij handhaaft een dunne verdedigingslinie. Hij weet dat zijn soldaten nooit beter strijden dan als zo met den rug tegen den muur tot het uiterste gedwongen worden. Hij zendt geen versterkingen aan de in het nauwgebrachten vóórdat het volstrekt noodig is. Maar als het kleine aantal de vuurproef heeft doorstaan, merkt het dat al dien tijd een reserve gereed stond. Doch niet meer soldaten waagt hij tegelijk dan strikt noodzakelijk is. In alles zelfbedwang, rustig voorzien en taaie volharding. Hij weet, gelijk ieder dat
- 1500 weet, dat moed zeer geholpen wordt door cohesie, door optrekken ten strijde in dichte massa van mannen te zamen, gelijk Homerus reeds aantoonde, toen hij er van zong dat krijgslieden moed krijgen door in groot gezelschap te zamen in den strijd te gaan. Maar hij weet ook, even als de Boeren dit wisten, dat zulke cohesie ontzettend veel levens kost, als men tegen kanonnen en snelvuurders optrekt, en hij verkiest dus
- 1505 telkens een losse formatie met gebruikmaken van hindernissen. Hij doet weinig dat schitterend is, maar aanhoudend wat kracht bijeen houdt. Zoo vormt de zwijgende opperbevelhebber door tucht, voorbeeld en karakter, zijn levendige, ontstuimige Franschen tot geharde, rustige krijgslieden.
- 1510 Ziet, vriend, dat de Fransche soldaten van het jaar 1914 tot zulke daden in staat zijn, bewijst, hoe het nationale karakter gestaald is, en hoe een krachtig jong geslacht, dat zelfbedwang en waardig plichtsbefef leerde door de ontzetting van *l'année terrible*, is opgetreden.
- 1515 Ze beslissen over de toekomst van hun volk door zelfopoffering. Ze vervullen ernstig een zwaren plicht, dien het verleden en de toekomst aan hun volk hun oplegt. Ze weten dit. Zij verdedigen dus door plichtgevoel gedreven het bestaan van hun land en van het genie van hun volk. Daarom zijn zij ernstig en schuwen zij al wat theatraal is in het oorlogwezen.
- 1520 Jonge mannen uit het Zuiden strijden zoo rustig en volhardend alsof ze Normandiërs zijn!
- Ik hoorde van een vriend in Zwitserland die een paar regimenten uit *le midi* had zien strijden "juist alsof zij Romeinen waren" gelijk hij zich uitdrukte!
- Hij was zoo getroffen door den bedaarden moed van de gewoonlijk zoo opgewonden jonge mannen. "Ik was er volkomen verrast door", schrijft hij. En toen ik dat las, dacht ik
- 1525 dadelijk aan den mooien versregel van Rostand:
"Le Gascon souple et froid, celui qui réussit!"
Niemand is zoo geducht als een vurig en geestdriftig man, die zichzelf in handen heeft.
- 1530 De bedaarde moed, het heerlijk zelfbedwang der Fransche soldaten van 1914, is zoo treffend voor ieder die zich 1870 herinnert. Ik, die van Fransche afkomst, al is het uit een ver verleden, ben, en die het Fransche genie zoo bewonder, ben er diep door getroffen. Want ook ik heb mijn uren gehad waarin allerlei, dat in Frankrijk in de politiek en in het zedelijk leven geschiedde, mij vreezen deed, dat het volk begon te

- 1535 ontaarden en verzwakte. Maar het tegendeel blijkt. Op het einde der 19de eeuw gaf het Fransche volk vaak den indruk, zooals Ernest Daudet dat uitdrukte, "van ouderdom, vermoeienis, ontgoocheling."
- En nu geeft het juist den indruk van jeugd en hoop en mannelijken ernst en kracht. Het is niet teruggedeinsd voor de moeilijke plichtsvervulling en zelfopoffering, welke zijn geschiedenis en zijn kinderen eischten. De ziel van Frankrijk leeft.
- 1540 Om dezen indruk te verdedigen en te staven zou ik uitvoerige betoogen met lange aanhalingen noodig hebben. En al vermocht ik al de gegevens weer te vinden, die mij dezen indruk gaven, ze zouden toch niet als wetenschappelijke bewijzen kunnen gelden. Ik deel dus, zonder slag om den arm, mijn indruk mede, welke een goede tijding
- 1545 mededeelt aan wie hetzelfde ziet als ik. Want een jong en hoopvol blijvend Frankrijk is voor de wereld onontbeerlijk, zullen na den oorlog kunst en letterkunde en al wat het leven beschaafd en welluidend maakt, herleven.
- 1550 **Graan- en Broodprijzen.** Het adres door de vereeniging van handelaren in buitenlandsch meel aan den Minister van Landbouw gericht – opgenomen in ons avondblad van Zaterdag 1.1. – is in krasse taal gesteld en bevat ernstige verwijten. Wij kunnen de juistheid van de gedane verwijten niet beoordeelen – de daarin gemaakte opmerking dat het rijk 2,5 millioen
- 1555 gulden verloren heeft bij de graantransacties is onjuist: er is slechts 2,5 millioen aangevraagd om mogelijke en waarschijnlijke verliezen te dekken. Maar hoe dit zij, de zaak verdient wel de aandacht. Immers de ontstemming tegen de regeeringsmaatregelen ter regeling van de voorziening in meel en brood voor onze bevolking bepaalt zich bij lange niet tot dezen kring van
- 1560 belangstellenden – men kan wel haast zeggen dat zowel meelfabrikanten als commissionairs en handelaars en broodbakkers allen hun grieven hebben. Tal van stukken door ons ontvangen bewijzen dit. Toch moet erkend worden, dat in zeer veel opzichten de regeering goed werk heeft verricht. Bij het uitbreken van den oorlog moest krachtig ingegrepen worden en dat is
- 1565 geschied. Met het gevolg, dat onze bevolking voldoende brood heeft gehad en dat tegen, de omstandigheden in aanmerking genomen, zeer billijken prijs. Haar doel heeft de regeering dus bereikt. Doch het schijnt wel, dat de middelen daartoe aangewend, niet altijd de beste en de billijkste waren. De regeering heeft de taak van inkoop en distribueeren van meel en graan – indirect ook van meelbereiding, daar de
- 1570 meelfabrieken voor de regeering werkten – overgenomen van hen, die in gewone omstandigheden daarmede belast zijn. En zij heeft dat gedaan zonder zich op voldoende wijze van de hulp van deskundigen te verzekeren. Zij heeft feitelijk aan eenige personen, die nagenoeg vreemdelingen waren op het gebied van graan- en meelhandel, de geheele leiding overgedragen. Gedeeltelijk met bedenkelijke gevolgen. Belanghebbenden
- 1575 werden niet gehoord en de meest ingrijpende maatregelen genomen zonder behoorlijk advies uit deskundige kringen. Dat is te betreuren. De toestand in ons land is niet meer zoodanig, dat aan enkele personen willekeurig de bevoegdheid mag worden gegeven om dezen groots winsten, genen verliezen te bezorgen.
- 1580 Thans is het weder de laatste prijsverandering, die ernstige critiek heeft uitgelokt van deskundige zijde. Als noodzakelijk gevolg wordt niet slechts een tekort aan gebuild tarwemeel voorzien, maar tevens weer winst voor personen, die op de regeeringsprijzen voorraad hebben opgedaan. Onvoldoende organisatie der distributie en de ondoorzichtige sluier, waarmede het
- 1585 Graanbureau zich omhult, zijn de oorzaak van de algemeene ontevredenheid van belanghebbenden. Geen van hen wist en weet tot welken prijs en welke kwantiteiten de regeering inkoopt. Waarom toch deze geheimzinnigheid? Zeker zal een gedeelte der klachten ongegrond blijken als de noodige inlichtingen verstrekt worden.
- 1590 Een groote fout is ook daardoor begaan, dat den burgemeesters niet aangezegd werd naar uniforme voorschriften de broodvoorziening te regelen. Zoo zien wij in deze gemeente ongebuild brood met een gedeelte wittebrood, en in gene gemeente alleen ongebuild brood gebruiken enz. In verband met het feit, dat de regeering groote verliezen verwacht als gevolg van
- 1595 haar graanpolitiek, doen zich vele vragen voor. Waarom heeft het graanbureau bij den inkoop van tarwe niet gehandeld als een meelfabrikant doet: alle graan-commissionairs (en niet, zooals geschied is, één firma) aanbiedingen laten doen? Zonder twijfel had men dan goedkooper ingekocht. Heeft men het bovengenoemde offer willen brengen terwille van een lagen broodprijs?
- 1600 Dat zou merkwaardig zijn! Waar andere indirecte belastingen van levensbehoeften

worden voorgesteld en het zeker voor de eerste maal is dat door een regeeringssubsidie de prijs van een artikel van volksvoeding verhoogd wordt. Verhoogd... maar fractioneel!

1605 De Meelfabrikanten, die tegen een matig maalloon en onder toezicht der regeering werken, ondervinden veel last van de plotselinge veranderingen in de wijze van meelfabriceeren en in de prijzen.

1610 Bij deze laatste prijsverhoging is weer niet een behoorlijke termijn toegestaan, opdat belanghebbenden zich kunnen voorbereiden en voor schade behoeden. De tarweprijs wordt met f12 verhoogd en in evenredigheid de prijs voor tarwebloem behalve die voor ongebuild meel.

Of de verhoging van den tarweprijs noodzakelijk is, weten wij niet, wij moeten het veronderstellen. Maar zou ook hierover het graanbureau niet iets bekend kunnen maken ?

1615 **Nederland en de oorlog.**

Leeningswet.

1620 De commissie van rapporteurs voor de leeningswet had heden in het Tweede Kamer-gebouw een bespreking met den minister van financiën. Het streven is, het ontwerp nog in de eerste helft dezer maand voor openbare beraadslaging gereed te maken. Mocht de behandeling der Staatsbegroting vóór Kerstmis niet geëindigd zijn, dan bestaat het plan, de Kamer in Januari opnieuw samen te roepen.

Lijnzaadolie.

Reuter seint uit Londen:

1625 Volgens de "Daily Chronicle" heeft de regeering den uitvoer van lijnzaadolie naar Nederland verboden.

Het interneeringsdepôt Amersfoort.

Een van onze medewerkers schrijft ons:

1630 Met grooten aandrang zou ik u willen verzoeken, vooral onder bovenstaanden titel een plaatsje in te ruimen voor het volgende.

Van zeer nabij ben ik bekend met de verdrietelijkheden, welke de bezoeksters – er zijn slechts zeer enkele vaders of broeders bij – ondervinden als zij, na een scheiding van vier maanden en soms langer nog, hun verwanten hopen weer te zien.

1635 De historische naam van "De kamp van Zeist" schijnt onuitroeibaar. Wel liggen de beide barakken-kampen, waarheen binnenkort nagenoeg alle 17,000 te Amersfoort geïnterneerde Belgische mindere militairen zullen worden overgebracht, in de gemeente Zeist, doch het zou oneindig juister zijn, te spreken van het kamp bij Soesterberg en veel gemakkelijker om het aan te duiden als kamp van Amersfoort.

1640 Wat toch is het geval?

Als thans de menschen, die zeer veel te lijden hebben gehad van den oorlog, hetzij na zeer lange en moeilijke dagmarschen, hetzij met opoffering van soms heel veel geld per kar of auto de Nederlandsche grens bereiken, vragen zij bij de Staatsspoor een reisbiljet naar Zeist. Met geweldige vertraging bereiken ze ten slotte... het station Zeist-Driebergen en hun blijft dan niets te doen over dan per tram van dat station naar het dorp Zeist te gaan en vandaar per Centraalspoor, dan wel per elektrische tram naar Amersfoort.

1645 Het spreekt vanzelf, dat de Staatsspooramptenaren de belangen van hun Maatschappij voorstaan; misschien weten ze ook niet, dat het kamp heel ver van het station Zeist-Driebergen en vlak bij het station Amersfoort ligt. Ik hoop, dat deze mededeeling in uw blad en in de "L'Echo Belge" en daardoor in de "Indépendance belge" en de Vlaamsche bladen tot gevolg zal hebben, dat de menschen niet langer een noodeloos lange en noodeloos kostbare reis maken. Velen hunner gaan 's nachts om 2 uur reeds op marsch en komen, vooral door dien omweg, pas na middernacht te Amersfoort aan. Er zijn er gemiddeld een 300 per dag en 't is niet mogelijk, op een zóó laat uur, allen voor redelijken prijs een behoorlijk onderdak voor den nacht te verschaffen.

1650 Allen zij aangeraden, een reisbiljet te nemen tot Amersfoort, daar te overnachten en den volgenden middag te gaan naar het kamp, waar bezoeksters worden toegelaten van 12 tot 3 uur. Ze doen het best door voor één dubbeltje met de elektrische tram Amersfoort-Zeist naar het kamp te gaan en op den Utrechtschen straatweg uit te stappen bij de villa "Eikenhorst". Een zeer goede zandweg brengt hen dan na tien minuten wandelens voor den hoofdingang van het kamp. Er zijn nog andere toegangswegen, doch deze voeren over de heide, zijn niet zóó gemakkelijk te begaan en bovendien veel langer.

1665 Rechts van dien hoofdingang is een groot veldingericht voor het bezoek. Een onderofficier der Belgische gendarmes laat den naam opschrijven van wien men wenscht

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

- te spreken en den man opzoeken, die al heel spoedig bij vrouw en kinderen is. Aan het einde van dit terrein zijn een paar kramen opgeslagen, waarin eenige ververschingen verkrijgbaar zijn. Het eene kamp is voltooid wat de barakken betreft; ook de keukens en al hetgeen het allermeest noodig was, zijn gereed; aan de bijgebouwen, o.a. het zeer groote postkantoor, wordt hard gewerkt. Dit kamp is reeds lang betrokken door een 6000 man; aan het andere kamp wordt nog gebouwd, de barakken die daar gereed zijn, worden van lieverlede betrokken.
- 1670 Geheel buiten de kampen staan de voedingmagazijnen, de ambulance, de apotheek, de Roode Kruis-barakken voor mogelijke besmettelijke ziekten, enz.
- 1675 De kampbewoners zijn uiterst tevreden over de voeding, die beter en ruimer is dan in België, en over de ligging. Door het snelle bouwen der barakken, met het oog op den komenden winter voorzien van dubbele wanden, laat de asphalt-dakbedekking hier en daar wel eens wat regen door, doch voorziening is reeds toegezegd.
- 1680 In den aanvang is schromelijk misbruik gemaakt van de gelegenheid om de geïnterneerden te bezoeken. De bezoektijd is daarom ingeperkt van 's ochtends 8 tot 's avonds 7, tot van 12 tot 3 uur.
- Op het terrein zijn reeds kiosken, een photograaf en een militairen kleermaker en tal van tentjes, die eetwaren en voorwerpen van dagelijksche behoefte verkoopen, terwijl een zeer groote cantine deze week in gebruik wordt genomen.
- 1685 Het geheel wordt electricisch verlicht, terwijl al het mogelijke wordt gedaan om dit buitenverblijf zoo aangenaam mogelijk te maken, óók door verzorging van lectuur en het inrichten van onderwijs, het meest voor doe analphabeten, doch óók voor de meergevorderden en zelfs voor de studenten, die in grooten getale hier vertoeven.
- 1690 **Union des Associations Internationales.**
- Op initiatief van de "Union des Associations Internationales" heeft te Brussel een vergadering plaats gehad der leiders van de toegetreden organisaties, die te Brussel tegenwoordig waren. Het doel van de vergadering was van gedachten te wisselen over de aan te nemen houding gedurende den oorlogstijd, die allen internationalen omgang verbroken heeft en de vereeniging van bijna alle gewone werkmiddelen heeft ontzegd. De vergadering was van meening dat de vereenigingen, verre van ontbonden te worden of hun werkzaamheden geheel te steken, er het grootste belang bij hadden in het leven te blijven om gereed tot handelen te zijn, zoodra er een lichtpunt gekomen was. Juist door hun doel en hun samenstelling hebben zij een belangrijke rol te spelen in den wederopbouw van het toekomstige Europa. Zij kunnen neutrale vereenigingspunten worden voor het bespreken van de geweldige vraagstukken, die de oorlog met zich brengt. Het is daarom wenschelijk dat de permanente bureaux der vereenigingen hun gewone werkzaamheden wijzigen en zich toeleggen op het nauwkeurig nagaan van den loop der gebeurtenissen, ieder op zijn speciaal gebied.
- 1700 De vergadering veronderstelde, dat aan het eind der vijandelijkheden een vredesverdrag tot stand zal komen, dat enkele der groote beginselen van menselijkheid en internationale organisatie zal bekrachtigen, waarvoor de internationale vereenigingen zich gedurende de laatste jaren zoo beijverd hebben. Ten einde hiertoe mede te werken heeft de "Union des Associations Internationales" deze beginselen samengevoegd in den vorm van een "Traite de Paix générale". Men zal hieromtrent de gevoelens der bij de Union aangesloten internationale vereenigingen trachten te verzamelen.
- 1710 **Het vluchtelingenkamp te Bergen op Zoom.**
- Door den gemeenteraad van Bergen-op-Zoom is gisteravond va zeer uitgebreide debatten, waarin het beleid van den regeeringscommissaris in Noord-Brabant en Zeeland ten opzichte van dat kamp en de te Bergen-op-Zoom vertoevende Belgische vluchtelingen, door een der raadsleden, mr. M. Hartog, aan scherpe kritiek onderworpen werd, besloten het volgend request te zenden aan Z.Ex. den Minister van Binnenlandsche Zaken:
- 1720 De gemeenteraad van Bergen-op-Zoom neemt de vrijheid uwe Excellentie te wijzen op de naar zijne meening onjuiste wijze waarop de vluchtelingen te Bergen-op-Zoom worden behandeld. De gemeenteraad doet zulks:
- 1725 1o. uit het oogpunt van menselijkheid;
- 2o. omdat de goede naam, die de gemeente Bergen-op-Zoom zich had gemaakt door de wijze waarop zij de vele Belgische vluchtelingen heeft ontvangen, thans groot gevaar loopt verloren te gaan.
- Tot juist begrip van 's Raads standpunt diene het navolgende.
- 1730 Van alle grensplaatsen van Nederland heeft zeker Bergen-op-Zoom de grootste stroom vluchtelingen moeten ontvangen. Het is algemeen bekend hoe van het oogenblik dat de beschieting van Antwerpen begon, de vluchtelingen bij duizenden in Bergen-op-Zoom

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

- 1735 zijn gekomen en daar verblijf hebben gezocht. Hoewel een dergelijke invloed niet verwacht was, en de stad Bergen-op-Zoom op de ontvangst van zooveel niet berekend was, gelukte het na eenige dagen, vooral met behulp der Burgerwacht, orde in de zaak te brengen.
- De vluchtelingen werden ondergebracht in openbare gebouwen, schepen en particuliere woningen.
- 1740 Een groot deel dezer vluchtelingen was onvermogen en werd dus ondersteund. Hun werd voedsel verstrekt. Ten einde misbruiken zooveel mogelijk te voorkomen, werd de stad in wijken verdeeld, waar wijkmeester voor de behoorlijke distributie der levensmiddelen zorg droegen.
- Alles liep vlot van stapel en wanklanken worden niet gehoord.
- 1745 Men heeft echter gemeend aan dezen toestand een einde te moeten maken en het beter geacht de vluchtelingen in kampen te concentreeren.
- Daar alleen in deze kampen gratis levensmiddelen verstrekt werden, waren de onvermogenen genoodzaakt aldaar hun intrek te nemen. Dit alles is geschied, terwijl het weder voor den tijd van het jaar bijzonder zacht was. Toen het weer echter omsloeg en storm, regen en vorst elkander afwisselden, werd de toestand in het kamp
- 1750 onhoudbaar.
- Waar hieromtrent tal van klachten bij Uwe Excellentie zijn ingekomen, meent de Raad dat hieromtrent niet verder uitgeweid behoeft te worden.
- Do motie, door den Raad aangenomen, waarvan afschrift aan Uwe Excellentie is toegezonden, toont voldoende aan dat de Raad geen vrede heeft gehad met de wijze
- 1755 waarop ten opzichte van de kampbewoners is gehandeld gedurende den tijd dat de beraamde verbeteringen werden aangebracht. *)
- De Raad is van oordeel, dat de menschelijkheid had geboden, althans de vrouwen en kinderen tijdens het daarstellen van de kermistinten in verschillende gebouwen onder te brengen, waartoe alle gelegenheid ware geweest.
- 1760 Behalve de vluchtelingen die in het kamp zijn ondergebracht, herbergt Bergen-op-Zoom nog vele anderen.
- Dit zijn allen personen die eenige eigen middelen hadden, toen zij in Bergen-op-Zoom arriveerden en die dus in staat waren althans voorloopig in hun eigen onderhoud te voorzien. Thans hebben velen echter hun geld verteerd en zijn zij genoodzaakt om
- 1765 voedsel te vragen. Zulks nu zal hen alleen verstrekt worden, indien zij bereid zijn in het kamp hun intrek te nemen. Het schamel stuk brood dat hen thans verstrekt wordt, kan niet als "het verstrekken van voedsel" beschouwd worden.
- Dit is een zeer harde maatregel, die thans dubbel treft.
- In de eerste plaats toch hebben velen thans een behoorlijk onderkomen, behoorlijke
- 1770 ligging en behoorlijk dek, al hetgeen zij zullen moeten verruilen voor veel minder. Van eenig comfort toch is in de tenten en barakken geen sprake.
- In de tweede plaats treft deze maatregel dubbel hard, omdat de meeste menschen, die tot dusverre voor zich zelf zorgden, behooren tot een betere klasse menschen dan het
- 1775 meerendeel van hen die in de tenten gehuisvest zijn.
- De Raad zou dus gaarne zien, dat Uwe Excellentie gelast, dat aan deze menschen voedsel worde verstrekt, zonder dat zij gedwongen worden in het kamp hun intrek te nemen.
- Hierdoor zal de naam onzer gemeente zeer zeker weedrom eenigszins gerehabiliteerd worden.
- 1780 De Raad heeft gemeend dit een en ander rechtstreeks ter kennis van Uwe Excellentie te moeten brengen en verklaard zich gaarne bereid door een of meer harer leden dit verzoek aan Uwe Excellentie of aan iemand daartoe door U aangewezen, nader toe te lichten.
- In afwachting van de verbeteringen, die – dit werd door alle raadsleden erkend – thans het kamp worden aangebracht en de maatregelen, die de Regeering zal nemen, behield mr. Hartog zich voor een voorstel in te dienen, waarbij de gemeente,
- 1785 samenwerkende met hulp van particulieren en vereenigingen of instellingen van philanthropischen aard zoowel in ons land als daarbuiten, de zorg voor de buiten het kamp vertoevende vluchtelingen op zich zou nemen.
- 1790 Ten zeerste werd, zoowel door den heer Horsten, voorzitter van de Gezondheidscommissie, als door mr. Hartog de hygiënische toestanden gelaakt en de wijze van optreden der politie tegenover hulpbehoevende vluchtelingen afgekeurd. Zoowel over de uitgeoefende "zachte drang" als over het optreden van den
- 1795 Regeeringscommissaris tegenover de leden van het dames-steuncomité, de uitschakeling van de Burgerwacht en de door deze instelling bewezen diensten, werd door mr. Hartog eveneens als afkeurenswaardig gesignaleerd. Elf leden van den Raad, woonden deze vergadering bij, welke bij ontstentenis van den Burgemeester door den oudsten wethouder, de heer Somers, gepresideerd werd. Met 6 tegen 5 stemmen werd besloten het

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

adres aan den Minister van Binnenl. Zaken in te dienen.

1800

*) Deze motie werd aangenomen in de raadsvergadering van den 20sten November j.l. en luidde als volgt:

1805

"De Raad, betreurende de weinig krachtige en doortastende houding van het Dagelijksch Bestuur ten gevolge waarvan de toestand van de in het tentenkamp verpleegd wordende vluchtelingen terecht aan zeer veel kritiek wordt onderworpen en waardoor de naam van de gemeente Bergen op Zoom als gastvrouw groote schade lijdt,

1810

"spreekt hare afkeuring over die houding uit,
"vertrouwt dat onmiddellijk in den bestaanden toestand verbetering wordt gebracht,
"gaat over tot de orde van den dag en besluit afschrift van deze motie te zenden aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, den Regeeringscommissaris en den afwezigen burgemeester."

Radio-telegrafische seinen.

1815

Omtrent de schending van het verbod tot wisseling van radio-telegraphische seinen door een schip van een der oorlogvoerende mogendheden in de haven van Sabang, heeft de Minister van Koloniën ons gemachtigd mede te deelen, dat bij onderzoek bleek, dat aan boord van het Duitsche handelsschip, dat van een draadlooze installatie was voorzien, tegen de binnenzijde van het want van buiten onzichtbaar een antenne was aangebracht, die in verbinding stond met een geheime ontvang-inrichting in de hut van een der scheepsofficieren. De commandant van de "Pruisen" werd hierop gerechtelijk vervolgd en het stoomschip in beslag genomen. Uit het onderzoek bleek, dat de geheime ontvang-inrichting eerst enkele dagen voor de ontdekking er van was gereedgekomen.

1820

Belgische school te 's-Gravenhage.

1825

Met medewerking van de Hollandsche overheden is te 's-Gravenhage ten behoeve van de vele Belgische kinderen een Belgische school ingericht, waarvan het leerprogramma, behalve de vakken onzer middelbare scholen, ook omvat handelwetenschappen, Engelsch en Latijn. De school is gesteld onder bescherming van het Belgische Comité te 's-Gravenhage en onder eerevoorzitterschap van den Belgischen gezant, baron Fallon, terwijl het eere-comité bestaat uit de heeren mr. Verbroeck, wethouder van onderwijs, mr. Van Goens, schoolopziener in het district 's-Gravenhage en de volksvertegenwoordigers dr. Terwagne en mr. Cauwelaert.

1830

Laatste Berichten.

1835

Tot secretaris van de weldadigheidszaken van de Koningin-Moeder is benoemd jhr. Witsen Elias, gepensionneerd kapitein ter zee.

DE OORLOG.

DUITSCHLAND.

De keizer op het oostelijk oorlogsterrein.

1840

De Duitsche keizer bracht een bezoek aan het Oostelijk gevechtsterrein. Gisteren kwam hij te Insterburg aan, en na een korte begroeting zette hij de reis per auto voort naar het front der strijdende troepen.

Von Moltke hersteld.

1845

De chef van den generalen staf in het Duitsche leger, generaal Von Moltke, is van zijn ziekte hersteld en zal zijn dienst hervatten.

De broodprijzen te Berlijn.

1850

Het Berlijnsche statistische bureau heeft voor 40 bakkerijen te Berlijn de gemiddelde broodprijzen berekend, en komt daarbij tot volgende getallen: roggebrood per kilo gedurende de maand October 32.82 pf., gedurende September 32.19 pf., gedurende Augustus 32.25 pf, maar gedurende Juli 29.65 pf. per kilo; wittebrood gedurende de maand October 57.56 pf., September 57.55, Augustus 59.23, maar gedurende Juli 55.06 pf. per K.G.

1855

De Rijksdag.

1860

De Rijksdag-partijen kwamen gisteren bijeen; het staat nu reeds vast, dat het nieuwe oorlogscrediet van 5 milliard eenstemmig zal worden gevoteerd. De socialistische fractie zal zijn toestemming in een bijzondere verklaring motiveeren. De ondersteuning voor de families der in het veld strijdende soldaten, zal luidens een officieele verklaring belangrijk worden uitgebreid.

TURKIJE.

Turkije en Griekenland.

1865

KONSTANTINOPEL, 1 Dec. (W. B.) Taswiri Efkeid verneemt dat Griekenland alle

aanbiedingen en bemoeiingen van de Triple Entente om den oorlog aan Turkije te verklaren, heeft afgewezen; Griekenland verklaarde, dat het zijn belang achtte, om de meningsverschillen met Turkije op vriendschappelijke wijze te regelen.

1870 **Op het Westelijk oorlogstoneel.**

Generaal French' rapport.

In het Ochtendblad van gisteren heeft een Reutertelegram een overzicht gegeven van een door het Britsche ministerie openbaar gemaakt verslag van veldmaarschalk French. Het verslag, is gedateerd van 20 November en beschrijft de operatiën van het Britsche expeditieleger in de streek van Yeperen-Armentières, gedurende October en een deel van November. Het is een zeer uitvoerig stuk en na het overzicht van de hoofdpunten in het Reutertelegram, is het zeker onnoodig in alle bijzonderheden de mededeelingen van den Britschen veldmaarschalk hier weer te geven, maar enkele deelen van het verslag verdienen toch zeker uitvoeriger vermelding. Zooals we reeds meedeelden was in het hier besproken tijdvak vooral de groote beweging van de Britsche strijdmacht van belang, die van de Aisne werd teruggetrokken, daar vervangen door de Franschen en zelf in noordelijke richting ging. Reeds op 3 October begon deze operatie, die op 19 October voltooid was. Uitvoerig vermeldt generaal French de verschillende gevechten door de onderscheidene troependeelen geleverd, de aan sir Henri Rawlinson opgedragen taak om in de streek van Gent en Antwerpen door zijn operaties den terugtocht van het Belgische leger te dekken, operatiën die op 16 October eindigden, waarna de divisie van sir Henry Rawlinson met Fransche territoriale troepen een stelling oostelijk van Yperen innam, en de krijgsverrichtingen om Meenen (Menin) voortzette.

Dan echter bespreekt generaal French

1890 **het gevecht om Calais.**

Op den 19 October, aldus de generaal, had het eerste corps komende van de Aisne zich tusschen St. Omer en Hazebrouck geconcentreerd.

Nu moest in een zeer belangrijke quaestie een beslissing worden genomen. Ik wist dat de vijand op dien tijd in overmachtige sterkte aan de Lys stond en dat het 2e, 3e, 4e en cavalleriecorps een veel grooter front innamen, dan hun sterkte wel eigenlijk veroorloofde. Deze feiten alleen voor oogen houdend, zou het verstandig zijn geweest het eerste corps ter versterking der linie te doen oprukken; maar dat zou het land noordelijk en oostelijk van Yperen en een kanaal van Yperen open hebben gelaten voor een wijde omtrekkende beweging van het 3e Duitsche reservecorps en ten minste een landweerddivisie, die naar ik wist in deze streek opereerden. Ik wist ook dat de vijand belangrijke versterkingen brachten uit het Oosten, welke alleen zouden kunnen worden tegengehouden door twee of drie Fransche cavallerie-divisies, wat Fransche territoriale troepen en het Belgische leger. Na den hevigen strijd die het Belgische leger had te doorstaan, was dit niet in staat zonder steun zulk een aanval te doorstaan; en indien niet flink weerstand tegenover deze dreigende omtrekkende beweging zou kunnen worden geboden, zou de flank der geallieerden omgetrokken worden en zouden de Kanaalhavens voor den vijand open liggen. Ik oordeelde dat een geslaagde beweging van dezen aard zoo noodlottige gevolgen zou hebben dat het gevaar van operatiën op een zoo uitgestrekt front, moest worden gewaagd; en ik gaf sir Douglas Haig van Yperen te bevelen.

beschikking stonden, maakte ik op dat de aanzienlijke versterkingen van den vijand, den 16, 17 en 18den aangevoerd, voornamelijk waren gezonden naar de linie van de Lys en tegenover het tweede corps bij la Bassée; en dat sir Douglas Haig waarschijnlijk noordelijk van Yperen niet veel meer dan het 3e reservecorps, dat al veel had geleden, en misschien een of twee landweer-divisies tegenover zich zou hebben."

In een persoonlijk onderhoud met Sir Douglas Haig gaf generaal French dezen op 19 October last met het eerste corps door Yperen tot Thourout voort te rukken. Zijn doel moest zijn Brugge te nemen en zoo mogelijk den vijand naar Gent terug te drijven. Mocht de vijand sterker blijken, dan verwacht werd, zou hij na Yperen te zijn gepasseerd naar omstandigheden moeten besluiten of hij zich noord- of oostwaarts tegen den vijand zou koeren. Intusschen kregen het tweede, derde en het cavaleriecorps last een defensieve rol te spelen met het oog op de overmachtige vijandelijke strijdkrachten tegenover hun front, terwijl het vierde corps onder sir Henry Roodlinson in opdracht had de beweging van het eerste corps te steunen. Het bleek echter weldra dat de versterkingen van den vijand veel belangrijker waren dan men eerst vermoedde en zoo zou het wellicht onmogelijk blijken de oorspronkelijke plannen uit te voeren. In een onderhoud dat generaal French met generaal Joffre had, verklaarde deze, dat het zijn bedoeling was het 9e Fransche legercorps naar Yperen te brengen, dat meer Fransche troepen later zouden volgen en dat het zijn voornemen was

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

– in samenwerking met de Belgische troepen – de Duitschers naar het oosten te dringen. Generaal Joffre zeide, dat hij niet in staat was deze beweging voor den 24sten te beginnen en ik, zegt generaal French, gaf den bevelhebbers van het eerste en vierde corps daarom last hun stellingen zooveel mogelijk te bevestigen en te trachten hun terrein twee of drie dagen te handhaven, tot de Fransche offensieve beweging naar het noorden kon beginnen. Ik begreep, dat het eenige, wat we voorloopig konden doen was een omtrekking van onze flank of een doorbraak van onze linie van het oosten uit te beletten en ons uitgestrekt front te handhaven tot de Fransche versterkingen zouden aan komen.

Uit dit relaas blijkt dus, dat het Britsche leger zijn offensief plan naar het noorden moest opgeven, daar kwam nog bij, dat het vierde corps uitgezonden tot hulp van de bezetting van Antwerpen sedert door het voortdurend marcheeren en vechten zoo duchtig had geleden, dat het noodig was het corps voorloopig te ontbinden. Een deel van het corps werd bij het eerste corps gevoegd, de bevelhebber en zijn staf werden naar Engeland gezonden om de mobilisatie van de 8ste divisie te regelen. Uitvoerig beschrijft generaal French dan verder de gevechten waaraan het eerste corps onder sir Douglas Haig was blootgesteld. Op 31 October vooral werd door den vijand in de buurt van Yperen een heftigen aanval ondernomen, maar ernstiger was nog op 10 November de aanval van de Pruisische garde, die met grooten spoed en in het diepste geheim van Atrecht was teruggetrokken naar de streek van Yperen. Uit documenten bij gesneuvelde Duitsche officieren gevonden bleek, dat de garde van den Keizer speciaal bevel had gekregen door te breken en te slagen, waar de kameraden van de linieregimenten hun poging hadden moeten opgeven. Op 11 en 12 November deed de garde heftige aanvallen, maar met zware verliezen werd ook zij teruggeslagen. En met groote waardeering spreekt generaal French van de schitterende diensten door sir Douglas Haig, zijn divisie- en brigade-commandanten en de troepen bewezen. Wat zij verrichtten vormt een der meest schitterende hoofdstukken uit de militaire geschiedenis van onzen tijd. En deze waardeering van den opperbevelhebber strekt zich natuurlijk ook uit tot de andere troependeelen en de Indische korpsen, die hun posities wisten te handhaven. In een samenvatting van den toestand zegt generaal French, dat naar het hem voorkomt niet goed wordt begrepen, dat de operaties, waarin we zijn betrokken, bijna geheel het gebied van Centraal Europa van Oost naar West omvatten. De vereenigde Fransche, Belgische en Britsche legers in het Westen en het Russische leger in het Oosten staan tegenover de vereenigde strijdmachten van Duitschland en Oostenrijk, die als gemeenschappelijk leger tusschen ons ageeren.

Onze vijanden verkozen bij het begin van den oorlog het geheele gewicht van hun strijdmacht te werpen tegen de legers in het Westen en alleen een betrekkelijk zwakke macht, samengesteld uit weinige eerste linie-troepen en vele corpsen van de tweede en derde linie samen te trekken om den Russischen opmarsch tegen te houden tot de Westelijke legers geheel verslagen zouden zijn.

Hun kracht stelde hen in staat dadelijk supérieure strijdmachten in het Westen tegenover ons te plaatsen. Dit belette de mogelijkheid, dat wij een krachtig offensief ondernamen, behalve dan daar, waar door misvattingen en misrekeningen van de vijandelijke aanvoerders speciale gelegenheid was voor goedgeslaagde aanvallen en vervolgingen.

De slag aan de Marne was hiervan een voorbeeld, zooals ook onze opmarsch van St. Omer en Hazebrouck naar de linie van de Lys, bij het begin van dezen slag. De rol dien onze legers in het Westen geroepen waren te vervullen, was om krachtige defensieve posities in te nemen, het gewonnen terrein te behouden en den vijand tot aanval te prikkelen; deze aanvallen terug te slaan, den vijand bij den terugtocht zware verliezen toe te brengen en hem met goed geslaagde tegenaanvallen te benadeelen. En de beteekenis van deze rol is dus, deze, dat terwijl de oostelijke provinciën van Duitschland in gevaar verkeerden door de talrijke en machtige legers van Rusland te worden overstroemd, vrijwel het geheele actieve Duitsche leger wordt vastgehouden in een linie van loopgraven van de grens van den Elzas tot de zee, een afstand van 260 mijlen, waar het afneemt in aantal en moreel door de actie van onze troepen.

BEURS EN NIJVERHEID.

1990 **Heropening der Amsterdamsche Effectenbeurs.**

(Ingezonden.)

Bij de beschouwingen over bovenstaand onderwerp wordt herhaaldelijk naar voren gebracht het schrikbeeld: overstrooming onzer markt met buitenlandsche waarden. Wat betreft Hollandsche fondsen in het buitenland gehouden (zooals b.v. Koninkl. Petr.) zal het niet gemakkelijk zijn een middel te vinden om dat tegen te houden, maar voor buitenlandsche fondsen zo eenvoudig de gelegenheid tijdelijk gesloten kunnen worden om het Hollandsche zegel te verkrijgen. Hoe eerder dit zou bepaald worden hoe beter,

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 december 1914

want do overstrooming is al aardig begonnen. Daar deze regeling m.i. het "ei van Columbus" evenaart, verbaast het mij dit idee nog nergens in de pers ontmoet te hebben; heb ik het overzien of is het toch niet zoo eenvoudig als 't op het eerste gezicht lijkt? En zou er voor de eerste categorie (Holl. fondsen in 't buitenland) niets op te vinden zijn dat b.v. alle in ons land aanwezige stukken vóór een bepaalden termijn van een bijzonder stempel (desnoods tegen een kleine vergoeding, die nog iets in de schatkist zou brengen) voorzien moeten worden, zoodat de stukken, die dat stempel niet hebben, tijdelijk niet verhandelbaar zouden zijn? Ik weet wel dat de beste stuurlui meestal aan wal staan, maar is er niet ook een oud gezegde van de ganzen die een heele stad van ondergang gered hebben?

J. H.

(De inzender heeft inderdaad overzien, dat het denkbeeld van een tijdelijk staken der gelegenheid tot het zegelen van buitenlandsche fondsen reeds eerder door onze redactie is bepleit. Elke verdere aandrang in dien zin is echter welkom. Zonder zulk een maatregel dreigt bij heropening der beurs ernstig gevaar vooral nu de loop van zaken heeft medegebracht, dat in Duitschland tijdelijk een hoog goudagio is ontstaan. Immers beteekent dit, dat thans bij Duitsche verkoopen van fondsen te Amsterdam elke f52½ der opbrengst tegen Mk. 100 Duitsch bankpapier kan worden omgeruild, terwijl bij normale wisselkoersen hiervoor ca f59 noodig is. Met andere woorden: men kan voor Duitsche rekening met 12% verlies in Amsterdam verkoopen, en niettemin door het grootere bedrag Duitsch bankpapier dat men bij opzending van het provenu ontvangt, nog eenige winst behalen! Wel zal deze abnormale toestand op den duur zijn eigen herstel veroorzaken. Immers zullen groote verkoopen van fondsen voor Duitsche rekening te onzent de vraag naar remises op Duitschland doen stijgen, bijgevolg een verheffing van den wisselkoers en een vermindering van deze eigenaardige koerswinst veroorzaken. Waar echter de depreciatie van den Duitschen wisselkoers een rechtstreeks gevolg is van de eenzijdige handelsbeweging (groote import, bij ernstige belemmering van den export door de van Engelsche zijde getroffen maatregelen), kan dit natuurlijk herstel lang genoeg op zich laten wachten om inmiddels de fondsenmarkt te onzent geheel van streek te brengen, juist voor de betere klasse fondsen, waarin het uit den aard der zaak bij een beperkte heropening der beurs het eerst handel zal worden toegelaten. De regeering stelt thans een verhooging van het zegelrecht met 50% voor. Het is ernstig te hopen, dat men niet ter wille van de hieruit te verkregen bate onze beurs aan het bovenbedoelde groote gevaar zal blootstellen. Een spoedige aankondiging dat de gelegenheid tot zegeling van buitenlandsche fondsen voorloopig zal worden gesloten, zou een der grootste bezwaren tegen heropening der beurs uit den weg ruimen. Red. *Hbld.*)